Phisionomia hinc-inde ex illustribus scriptoribus: per venerabilem virum Magistrū Joannē Glogouiensem diligentissime recollecta.

RVDOLFVS AGRICOLA IVNIOR.

Pulchrum est humanæ filum nouisse figuræ,
Quid facies, vultus, membraq; tota notent.
Blandus habet lachrymas crocodili palpo, nec vnq̄
Fallere te poterit, si legis istud opus.
Quam sequeris quamcumq; artem prius inspice, si te
Naturæ doceant semina prima tuæ.



RVDOLFVS AGRICOLA IVNIOR POETA a Cæsare Laureatus. Andreæ Carduczio, Alexandro ex Bario, Camillo Lampugnano, Vespasiano Doctulæ, Ferdinādo Carlino, Ascanio Musitano Serenis. Dnæ BONAE Reginæ Poloniæ a ministerio, discipulis nunquam pœnitendis. felicitatem

MARCVS Scharpfenberger Bibiliopola Graccouiensis libellū Phisionomię nobis obtulit non vsqueq̄ꝗ aspernabilē Ioannis Glogouiēsis Philosophi & nō obscuri nominis Astronomi, quē epistolio nostro velut thorace & clypeo q̄dā in prēliminari statim pagina muniremus. Antiq̄rum ille rerum plurimū studiosus est, impēdioꝗ operam nauat, ne doctoꝝ hominū labores æternis inculcētur tenebris, penitusꝗ oblitterentur. Quod si / quę nō omnibus suboleant, legetis, nec erat, qui verborū lenociniū quęrebat, & Affricanam quandā eloquentiā, Ingenio & subtili altissimarū rerum indagini veritatē absꝗ vllo dictionis fuco adesse voluit. Subcisiuis itaꝗ horis postq̄ ab Illustrissimę D. BONæ Reginę Poloniæ ministerio feriati fueritis, Illud vestro nomini dedicatū opusculū legite, introspicite, & q̄bus auctoribus, quāta gloria priscis illis hominibus humanæ constitutionis ratio celebrata fuerit, monente lectione, condiscetis, nullum enī vnq̄ cuiuscunꝗ notę fuerit librum esse contemnendum Plinius docuit, atꝗ aliqua ipsum ex parte vtilem esse memorię ꝑdidit. Id ipsum contra audaculos dictum fuisse, & semi doctulos criticos censuerim, quibus prēter inane & elumbe carmē, nec solidarum disciplinarum eruditio ad manum est, qui vbi mutum quēdam syllabarum tenorem assecutos se gloriantur, in omnes doctos, publice & priuatim, dicere & scribere ausi sunt, qui si felicis adeo & fecundi ingenij essent, vt vere doctorum hominum inuidiam mererentur, essent qui homūculos illos sacrosanctę Matheseos disciplinis / omni & scribēdi & dicendi genere, vel summę dumtaxat eloquētię suffitu natiuę eorū hebetudinis & ignorantię conscios redderēt. Vos ingeniosissimi adolescentes bene & feliciter agite GRACcouiæ.

* . 1518 . *

In artem Phisionomiæ Corporis humani Prohemiū, quā prisci Philosophi, Aristoteles, Philomon, Philaretus, Galenus, Cōstātinus, Rasis Almāsoris cæteriq; phiæ amatores, diligētissimo studio cōcripserūt.

MAgnam cōditoris summiq; dei sapientiā in humani corpis formatiōe conspicim⁹. Mirabili enī q̄dam cōpositione corpus humanū maiestas diuina effinxit. Et naturę quæ iuxta Platonis sententiā eius uoluntas & ministra existit similitudine tali, vt aliorū hoīum corpa formaret virtutē dedit & artē. Maxīs deniq; donis hominē p̄ cęteris animalibus in corpe & aīa extulit & ornauit. Corpus q̄dem tale homini dedit, q̄d cōplexionis suę tpamento & nobilitate omniū brutorū corpa antecidit. Pręclare inq̄d ille Auicenna artis medicine princeps prima Fen primi canonis. Donauit aūt De⁹ hoī cōplexionē tpatiorē, quā in hoc mūdo esse est possibile. Ouidi⁹ ēt primo Metamorphoseos elegāti sermone subfictiōe tū hūani corpis factionē describit cūinq̄t Sācti⁹ his aīal mētisq; capacius alte. Deerat adhuc, & q̄d dn̄ari in cętera posset. Natus hō est, & subiūgit. Os homini sublime dedit, cœlūq; videre iussit, & erectos ad sydera tollere vultus. Ex parte ēt animę homo inter oīa mortalia viuentia principatū tenet. Est enī anima humana opus dei quā ex nihilo creans in corpus imposuit, vt uirtuti incūbens, & bonis ornata operibus ad suū conditorē rediret, cū eoq; ęternalir̄ cōmaneret. Ipsa ēt imortalis diuiniq; eē imaginē in se habet. vnde scriptura inq̄t, Faciamus hoīem ad imaginē nostram, quod non ad corpus, sed ad animam est referendum. Recte itaq; homo omniū mortaliū excellens naturam omnis creaturę, & finis rerum omniū (vt 2. phisicorū probat Aristotelis) existit.

Argumentū in artis phisionomiæ ueritatē, quomodoq; prisci philosophi eā ueritatis scientiam ostendunt, proprietatū & conditionū humanarū disciplinā. quomōq; hi cōfutandi sunt qui hanc scientiā uanam & inutilē dicūt.

Plurimorum hominū est conditio ea impugnare quæ ignorant, aut ea vtilia non esse ad quę eorū ingeniū non est p̄paratū. Quilibet enī hanc disciplinā maxime insequir̄ ad quā a natura inclinatū habet ingeniū. Inquit enī Hali habenrudiani in p̄hemio centū verborū sapientis Ptolomei. Frustra quis laborat de re ad quā aīa non est preparata. Cū vero multorū hominū ingenia res subtiles capere non possūt, hęc studia inutilia raputant q̄ circa res subtiles & altas versantur. hi recte de genere pecudū sunt, qui ultra sensibilia cōsurgere nō valēt. Maxime hi studiū

phisianomię abiectū q̄dāmō prohibitū vanū & inutilē affirmant, nec aliquā veritatē in sciendo conditiōes & proprietates hominū ex studio phisionomiæ aliquē opinant̄ cognoscere, horū inscitiā stultāq̄ uesaniā Aristoteles oīm phīorum princeps in eo libello quē de phisionomię arte conscribit elidit & destruit. Audiāt huius libelli exordiū & verā scientiā phisionomię cognoscant. Inquit Arist. sic in principio. Quoniam animę sequunt̄ corpa, cuius ꝓbationē Arist. a signo sic declarat, hoc enī manifestū est ī ebrietatibꝰ & cęteris egritudinibus, in q̄bus cū corpꝰ impeditū est, & aīę iudiciū distrahit̄. Multū enī anime īmutari vident̄ passiōibus corpis, & ecōuerso corpus passionibus aīæ immutat̄, vt in amore illicito tristitia ceterisq̄ delectationibus ostenditur. Q̄nidā enim sunt hoīes q̄ in duris & manifestis periculis euenīētibus nihil prouocāt̄ ad iram nec timēt ꝓpter cōplexionem firmā & cōstantē in eis, habētq̄ tales multū de sanguine, & corda calida. Aliꝗ sūt q̄ a paruis & infirmis periculis mouent̄ ad iram, quoniā eorū corpus irascibile dispositū est, vt in colericis calidū sanguinē habentibus & leuē, qui cito sursum cōmouetur. Amplius & hoc manifestat̄ in his q̄ timētes sunt ex corporis sui indispositionibus, sicut multis accidit viris, qui sicci sunt & frigidi, pauci spiritus & pauci caloris, hꝗ ad sonitū decidentis foliꝗ ab arbore timent & mouent̄. Vn̄, & hi qui humore melancolico abūdant ut Auicenna scribit in loca abscondita & secreta fugiunt, timētes cœli ruinam & casum. Concludit Arist. Phisionomia est ars & scientia q̄ ex corpis liniationibus & coloribus ex leuitate deniq̄ motus voce & carne partibusq̄ corpis ceteris. accidentia naturalia hoīm & ꝓprietates diiudicat.

¶ ARGumentatur inquit Constantinus phūs ex varia corpis humani habitudine uariarū ꝓprietatū & conditionū in corpore humano significatiōes. Ad pn̄s vnū de corde humano sufficiat argumentū. Et quēadmodū de corde hoīs scribunt phī, sic de ceteris mēbris totoq̄ corpe hūano est intelligendū. Cordis enī humani paruitas audaciā facit, magnitudo timorē. In paruo .n. corde calor strictus est & sāguis calidꝰ. In magno aūt corde calor dilatat̄ & sanguis est frigidus q̄ est causa timoris. quēadmodū in magna domo ignis ꝑuus parū calefacit. Vnde animalia q̄ magna habent corda vt lepus, asinus, ceruus timida existunt. Hirsutū etiā cor inq̄t Plinius homīes fortissimos & industriosos valde ostendit, ut hoc deducetur inferius. sic & nasus magnus iuxta Aristelis sententiā impudiciā notat. acutus inuidiā. Pitagoras ēt huius artis veritatē cōcedit. Adolescentes enī q̄ se Pitagore disciplinæ offerebāt, ipse eorū mores, naturā, ingeniū, ex totius corpis habitudine cōsiderabat, & qui corporis agilitate vigebant ad studiorū disciplinā admittebat. Alios uero quos corpis imbecillitate aggrauatos nouit, ad mechanica opera tales adolescentes applicandos ꝑsuasit. Audiant & hꝗ Socratis testimoniū, discipuli enī sapiētis Socratis formā & imaginē depinxerunt Philomoniq̄ phisionomo ad iudicandū offerebant, & quę con-

ditiões, qui mores huius essent hominis, cuius foret hęc pictura inquirunt. Inquit Philemon. Iste homo lasciuus, impudicus, inuidus, deceptor, & oim malicia plenus est. Quid inqt dicis o stulte, Socratis discipuli obijciũt Philemoni. Hęc pictura & forma sapiẽtissimi est Socratis cui modo in mundo similis non est. Respondit Philemon, ex mea sciencia iudiciũ dedi, & q̄ sentio iudico. Socrati discipuli quid Philon iudicarit ostendũt. Recte inqt Socrates Philemon dixit. Ratio me regit non sensus, a natura ad talia mala inclinatus existo, sed quoniam turpia & mala aspicio, animã meã ad meliora deflexi, concupiscentięq; meę regimen institui. Hęc ille. Concludit Constantinus, quẽadmodũ enim in maiori mundo qui totũ vniuersum est stellę, cœli, & planetę signa sunt ex qbus ea quę naturali eueniũt ordine p̄nosticant̄. Sic & in minori mũdo qui homo est ex varia corpis hnmani dispositione hominũ ꝓprietates & inclinationes & viuendi modi cognoscuntur. In exteriori itaq; corpis dispositione eorũ q̄ intus sunt designant̄ ꝓprietates. Recte enĩ 2. de anima Arist. dixit, Molles carne aptos mẽte dicimus, duros aũt ineptos. Priamus ille qa corpore pulcher fuit, dign⁹ imperio putabat̄. In deformi enĩ corpore & morũ turpitudo exsistit. Corpus vero pulchrũ testimoniũ virtuti prębet. Inquit Constantinus, verꝫ Plato dixisse legitur, Sub q̄cunq; pelle viuax posse latere ingeniũ. Magis tñ hi ingeniosi iudicantur, qui decẽti & pulchra forma a natura sunt exornati. Hęc ille. Patet ergo huius artis defensa & veritas. vt aũt huius nostri propositi modus procedendi ad discendũ sit facilior, huius tractatuli processus in differencias aliquas est distinguendus.

Differentia Prima omnũ partiũ humani corporis, Generalem ex rei proprietate continens denominationem.

Omniũ medicorum princeps Auicenna .21. Fen tertij canonis. membra quattuor principalia corporis humani testatur, cor, epar, cerebrũ, & mẽbra gignitiua. Cor quod est principiũ virtutis vitalis. Epar quod est principiũ virtutis naturalis. Cerebrũ quod est principiũ virtutis animalis. Et membra gignitiua quę sunt principiũ virtutis generatiue. Inter quę cor principale existit, eo q̄ scdm Arist. in libello de longitudine & breuitate vitę, cor est primũ viuẽs & vltimũ moriens. Res itaq; necessaria vtilisq; creditur omniũ membrorũ humani corporis in hac differẽtia describere nomina, & quare sic a primis phiæ doctoribus sunt vocata. sic enĩ certius vnius cuiusq; mẽbri proprietates, propriaq; intelligetur significatio, quid siue de bono, siue de malo in proprietatibus & conditionibus signat humanis. Cum aũt caput hominis membrum sit supremũ recte a capite est incipiendum.

¶ Caput inquit Varro a capiendo dictum est, eo quod a capite omnes sensus & nerui suam capiūt originem, atq; omnis cognitio ex eo ortū habet. Ibi enī omnes sensus apparent qui principiū sunt omnis cognitiōis. Est aūt dispositio capitis scdm Mundinū in anathomia sua figurę sphericę leuiter pssę ex vtraq; parte, ita quod scdm anteriores & posteriores partes gibbositatē aliqualē habet, scdm vero dextrū & sinistrū planiciem, & hęc dispositio capiti congruit, ut idem Mundinus scribit propter distinctiones uentriculorū & cellularū cerebri in quibus resident quinq; sensus interiores. Est aūt caput hoīs magne quātitatis respectu capitis in alijs aīalib⁹ q̄ cū hoīe in magnitudine conueniūt. Habet enī caput continere cerebrū, quod maius est in hoīe q̄ in alio animali eiusdē q̄titatis propter cellularū & ventriculorū distinctiones. Quid aūt significet caput magnū vł paruū in hoīe in dīs dicet̄ seqn̄tib⁹.

¶ Vertex suprema pars est capitis, qua capilli & crines colligunt̄. vn̄ a vertēdo vertex dicit̄, qa in ea cesaries & crines vertunt̄.

¶ Caluaria locus est patens in fronte hominis super duo supercilia, & dicitur caluaria quasi carens capillis. quid autem significet caluicies, & vnde causatur inferius dicetur.

¶ Sinciput capitis pars anterior, dicitur sinciput quasi sincera & pura pars capitis, qa est patens ꝓpter capillorū absentiam.

¶ Occiput pars posterior capitis, quasi contra caput, uel quia est retrorsum capitis, ab ob & caput. dicitur etiam Occiput quasi occidua pars capitis, id est posterior.

¶ Interciput pars media inter sincipur & occiput, quasi mediū capitis, quid aūt significet dispositionis uarietas partium capitis dicetut pulchre inferius.

¶ Capillus dicitur capitis pilus, facti aūt sunt capilli, ut decorem & ornamentū pręstent, & cerebrū aduersus frigus iuuant, atq; sole defēdant, ꝓduxit itaq; natura ex intentiōe & fine capillos, caput enī est expositū rebus exterioribus alternātibus cerebrū, per capillos caput a nocētib⁹ defendit̄. vn̄ in regiōib⁹ frigidis hoīes capillos nutriūt & multiplicant, in regionibus autē calidis radunt & abscindunt. ¶ pili dicti sunt a pelle ex q̄ oriuntur. Caput enī est caminus totius corporis, & recipit in se fumosas supfluitates a toto corpe, q̄ sunt materia pilorū, vn̄ p cutē egrediunt̄, & vocant̄ pili magni, q capilli dicunt̄, si enī fumitates ad caput missi sunt rigidi & grossi ut in colericis, generant̄ inde capilli duri crispi & nigri rōe caloris, si vero leues & mites illi fumi fuerint, generant̄ inde capilli albi & plani, ut in flegmaticis. ¶ Cesaries dicitur a cedēdo, qa pręcinditur & est virorum. ¶ Comę sunt crines non cesi ut in mulierib⁹, alij dicūt quod in brutis. ¶ Crines sūt capilli a discretione dicti, & sūt ꝓprie mlierū, dicti aūt sūt crines, qa vittis discernūt.

¶ Tempora sunt dextra & leua capitis loca, & dicuntur tempora, qa p ea tempus hoīs noscit̄ si senex aut iuuenis existat.

¶ Facies est naturalis effigies & forma hominis, dicitur a facio, qa facit noticiā hominis, uel qa a natura est facta. ¶ Vultus dicit̄ quia per eum voluntas ostenditur, vultus ergo est dispositio hominis secundū diuersos affectiones animi, q̄ modo lęta mō tristis existit.

¶ Frons a ferendo dicitur eo q̄ inditia animi præ se ferat, est enī lætıcię, tristicię, clementię, seueritatis indiciū. varro tn̄ a foraminibus oculorū frontem nominat, & est frons imago quędam mentis cum dispositione sua mentem ostendit.

¶ Oculus ab oculo, id est abscondo dicit̄, qa superciliorū tegmina oculū abscondunt & occultāt, ne alicuius rei occasione ledat̄, vel qa lumen occultū habet & secretū vel intus positū. In oculis est enī mētis indiciū, vnde & animi ꝑturbatio & hilaritas in oculis apparet. ¶ Pupilla est medius punctus oculi in quo est vis videndi, vbi imagines vident̄ rerū, propterea pupillę a puppa dicte sunt. Dicit̄ etiā pupilla quia pura est & impolluta sicut puella. ¶ Palpebre dicte sunt a palpitando hoc est tremendo vt plurimi volūt, qa mouent̄ & in motu sunt, Sunt aūt palpebre ut dicit Isidorus sinus oculorū cōcurrētes ad inuicē ut continuo motu reficiant oculū. Munite aūt sunt palpebre vallo pilorū ut apertis oculis si quid inciderit repellat̄, & in somno ut oculi eis inuoluti quiescant latētes. ¶ Cilia sunt tegmina quibus tegūtur oculi, dicta autē sunt a celo quod significat ocultare. ¶ Supercilia dicta sunt quia sunt suprapoſita ciliis. ¶ Interciliū medium est inter ciliū & supercilium, & est sine pilis. texit aūt natura oculos palpebris, supciliis, & ciliis, qa oculus est mēbrū hoīs valde nobile, ne ergo ledet̄ maxime a frigore, uel vēto uel aliis nocumētis. hęc Mūdinus de anathomia oculi.

¶ Gene sunt partes inferiores oculoꝝ unde incipit crescētia barbe & pilorū, & dicit̄ a genos gręce quod latine significat barba.

¶ Male sunt partes eminentes in rotundū sub oculis, rotundū enī malū est, vt poma dicuntur mala, qa rotunda, vel etiā dicuntur male qa sunt super maxillis & maxilla est diminutiuū a malis. ¶ Mandibule sūt maxilloꝝ ptes a mādo. i. cōmedo qa his comedimꝰ.

¶ Barba q̄si uarua dicitur, & est proprie uiri, est enim ut dicetur inferius uirilitatis in masculo signum. Plinius hircus cum mulceatur barba mitescit.

¶ Auris a hauriendo dicitur, quia haurit, hoc est percipit voces & sonos, vel dicitur auris q̄si auide rapiēs sonum, alii dicunt auris ab audiendo, quia audit. ¶ Pinunla summa pars auris ab acumine dicta pinnum enim rotundum est.

¶ Nares dicuntur a nando, quia per nares odor q̃si nare dicitur, supfluitates enĩ a capite fluentes per nares nant & fluunt. vel ẽt nares dicunt̃ q̃si narus. i. discernens, qa per eas dscernimus odores. Nariũ aũt una ps ,ppter eius lõgitudinẽ colũnna uocat̃ exterior aũt pinula a piri similitudine, quę uero dextra leuaq; parte sunt piunle dicnutur mediũ autẽ interstitiũ vel intersumiũ nominatur. ¶ Nasus in superiori pte solide factus est. Inferius cartilagine mollis vt ad vsum digitorum esset tractabilis. Fecit autẽ natura inqt Mundinus in Naso duos hiatus vel transitus, q̃s qdem paries per mediũ ductus distinguit. Nasus soli hoĩ eminet, In auibus enĩ, serpẽtibus, piscibus, & aliis animalibus foramina produxit natura tantũ / ad odores pcipiendũ sine naribus. Inquit idẽ qui in mense septimo generant̃ narium foramina distincte nõ habẽt quid autem diuersa figura nasi ostendit dicetur inferius.

¶ Os oris dictũ est q̃si hostiũ, qa per os tanq̃ per hostiũ cibũ & potũ in stomachũ mittius, sputa ẽt & supfluitates extra ,piici⁹.

¶ Labia a lambendo dicunt̃, uel ut alii uolunt a lauando, quia aquę in superficie lauant̃. Est enĩ labrũ margo vel extremũ fluminis lacus vel etiam fontis quæ leui fluxu aquę lauantur. quod supetius est labium dicit̃, qd' autem inferius grossius labrum nuncupatur.

¶ Lingua a lingendo cibũ Varro dicit, cibus enim masticatus ori & dentibus lingitur & stomacho immittitur. Aliĳ dicunt linguam a ligo, quia per sonos verba ligat, lacerta habet linguam bifidam & pilosãm, vitulus marinus duplicem, leo & pardus habent linguam ad modum lunę formatam. Hęc Mundinus.

¶ Dentes Græci odontes nominant, & inde latinũ nomẽ trahere videt̃, primi horũ incisiui dicuntur, qa cibum scindnut, sequentes canini, quorũ duo in dextra maxilla, & duo in sinistra. Et dicunt̃ sic ad similitudinẽ dentiũ caninorũ. ipsis enĩ canis ossa frãgit, sic & in homine quod priores scindere non valent illi scindunt, hos vulgus propter lõgitudinem & rotunditatẽ colomellos nominat. vltimi molares vel maxillares dicunt̃, quia cibum moliunt. Et in viro amplior est numerus dentiũ q̃ in muliere. Aliĳ dentes ab edendo nominant. Aliĳ etiã tria genera dentium distinguunt, serrati ad modum serre, vt in serpentibus, canibus, & piscibus, & hĳ sibĳpsis non obuiant, ne mutuo se atterrerent. Cotinui vt in hominibus & equis. Exciti hoc est extra os ,pducti, vt in apro & elephanto. In aliĳs animalibus dentes senio rubescũt. In equo candidiores existunt. Aues dentes non habent. Scorpio vnum aliĳ tamẽ tres. Dentibus hominis virus inesse scribit Plinius vñ & speculum inficiũt oppositũ ipsis. Aliĳ dentes quasi deuidentes dicũt, vel decentes, quia dentiũ pulchra dispositio pulchritudinem & decentiam facit. Dicuntur etiam a demo, quia omina demunt & auferunt.

¶ Gingiue a gignendo dicuntur, & est caro in qua dentes gignuntur, & sunt facte ne dentes plus horrori q̃ ornamēto essent.
¶ Palatum a polo dictū est, eo ꝙ in concauitate sua cæli similitudinem habet, dicitur etiā palatum quasi linguę pallatiū, dicit̄ etiā a palo qđ significat vagari uel errare, qa in palato lingua vagat̄.
¶ Fauces a fundendis uocibus dicunt̄, qa per fauces efta mur voces. Plinius inqt supmū gulę fauces dicimus, inferius stomachū Sunt ergo fauces angustę & strictę fistulę gutturis ꝑ quas vox exit.
¶ Arteriæ sic dicuntur, qa ꝑ eas aer hoc est spiritus a pul mone fertur, vel quasi aeris stricte viæ. Sunt etiā arterię scdm medicos venę pulsatiles in quibus est plus spiritus q̃ sanguinis, quę cordis sta/tum iuxta Mnudinuun unnciant.
¶ Mentum dicitur quia mandibule inde oriūtur, uel etiā quia ibi mandibule coniunguntur.
¶ Gurgulio a gutture nomē habet cuius meatus ad os & nares se ꝓtēdit. hn̄s uiā q̃ vox ad linguā trāsmittitur ut ỽba iñ gn̄ant̄.
¶ Collum dictum est ꝙ sit rigidū & rotundū ut columna baiulans caput & sustentans, dicit̄ etiā collū a collo id est orno, qa hęc pars monilibus & aliꝭ ornatur. Pars anterior colli dicit̄ gula, posterior ceruix. Alij dicunt ꝙ collū dicit̄ a columna, quia longum est & rotun/dum. quid aūt varia colli significat dispositio inferius dicetur.
¶ Ceruix dicit̄ quia per eā partē cerebrū ad spinā dorsi trāsmittit̄, & dr̄ ceruix q̃si cerebri via, dr̄ aūt hęc iuxta Mūdinū nucha.
¶ Humeri dicti sunt q̃si armi ad distinctionē hōis a pecu/dib⁹, armi. n. sunt q̃drupedū, humeri ēt dicti sūt ab onerib⁹ sustinēdis.
¶ Brachia dicūt̄ a fortitudine bari enī græce graue & for te sigificat latię. sūt aūt ꝑtes brachij mŕte nlna. ale. ascella siue subhirc⁹.
¶ Cubitus dictus est a cubādo, qa ad cibos sumēdos in ipo cubam⁹.
¶ Manus quasi totius corpis munus dr̄, qa per manū om nibus membris auxilium fit. ¶ Dextra a dando pignus pacis. ¶ Leua qa apta est ad leuandū, ipsa enī portat gladiū & ensem. ¶ Palma dicit̄ manus digitis extensa, sicut enī palma portat ramos & extendit in di/rectnm sic palma digitos habet extensos.
¶ Digiti a decem dicunt̄, quia decē sunt, uel a decētia qa decenter sunt locati. Primus Pollex qa int̄ ceteros uirtute pollet & po/testate. Secundus Index vel salutaris vel demōstratorius dicit̄ quia per eū demonstramus. Tertius dr̄ Medius vel impudicus, qa ꝑ eum probra designamus. Quartus Annularis, quia in ipso annulū gerimus, qui &

medicinalis dicitur eo q̄ trita medicina, per ipsum colligitur, dicitur & digitus fidei vel fiducie, cū enī fidē facit in signū fidei annulo ornaᵗ. Ratio tñ q̄re in eū annulum ponimus. Cor enī auro confortaᵗ & lapidorū p̄ciosorū natura, a corde aute vsq̧ in eundē digitū vena extensa est vt ergo cordis natura confortatur eū auro & lapidibus p̄ciosis ornamus. Quintus dr̄ Auricularis qa p ipsum aurē purgamus, & est minor inter alios qnq̧, & ab alijs minimus dicitur.

¶ Vngues ab ungo dicti sūt quasi uncti, hoc est politi uel transflucidi. Alij vnguē ab vno & ago nominant qa in his nerui in unū aguntur. qd aūt vnguiū subtilitas aut grossities notat inferius diceᵗ.

¶ Truncus media pars est corpis a collo usq̧ ad inguina, sicut. n. caput collo sustētaᵗ, sic trūcus corpis genib⁹ crurib⁹ & coxis.

¶ Thorax anterior pars est trunci a collo usq̧ ad stomachū, dr̄ etiā thorax archa, quia ibi archana latent & res secrete quibus alij arcentur, cuius partes eminentes mamille dicuntur.

¶ Pectus pars corporis infra gulam, finiensq̧ suprā aluū quod intus homini octonis costis munitū est. Suibus denis, Cornigeris 13. serpentibus triginta, dicitur autem pectus quasi pexum, & deflexū est enim in homine inter eminentes mamillarum partes.

¶ Mamillæ dictæ sunt a malis, qa rotunde. ¶ Papillæ sūt capita mamillarū eminentes q̄s infantes sugentes cōphendūt, & dicunᵗ papillę q̄ infantes q̄si papāt dū lac sugūt, est ergo mamilla oīs eminentia vberis, papilla vero breue est illud vnde lac trahitur.

¶ Vbera q̄si lacte uberātia & hūore plena dnr̄. ¶ Lac a colore nomē habet qa albū est, leucus enī grece albū significat cuius natura ex sanguine cōmutatur. Nam post partū si aliquid sanguinis supfluit naturali meatu in mām as fluit, & earū virtutes albescēs lactis accipit q̄litatē. dr̄ ēt lac ab alliciēdo, qa allicit īfantes ad māmam sugēdā.

¶ Cutis ab incisiōe dr̄, cutis enī græce incisio ualet latinæ ipsa enī corpori humano supposita primam patitur incisionem.

¶ Pellis a pellendo dicitur qa impedimenta corporis pellit, pellis corpi abstracta coriū dicitur, unde coriū a carne nomē habet, eo q̄ caro cute uel pelle tegitur, & est corium proprie in brutis.

¶ Pori foramina sunt, corpis ex quibus supfluitates corporis excūt, q̄in ęstate apta sunt, in hyeme clausa ,p̄pᵗ frigiditatē aure.

¶ Aruina pinguedo adhęrēs cuti, dr̄ & adeps, apud Mūdinū Syrbus.

¶ Pulpa caro sine pinguedine & maxīe ī digitis, caro subtilior inq̄t Mūdinus q̄ est in corpe humano est in pulpis, vn̄ & pulpis digitorū pulsus arteriarū tangitur propter certitudinis indicium.

¶ Membra sunt partes corpis, & sunt membra q̃dam offici alia q̃ sũt ordinata ad diuersa officia vitę in aĩalibus, ut oculus ad videñ dũ, auris ad audiendũ, pedes ad ambulandũ, manus ad palpandũ.

¶ Artus sunt partes membrorũ neruis ligate, Mundinus dicit ꝙ artus sunt ligature mẽbrorũ, qa artãt & ligant membra.

¶ Nerui, est uinculum membrorũ, & dicitur neruus quasi inneruus ab inhærendo, quia membra cohęrere facit.

¶ Ossa dicũtur ab uro, quia antiq corpora mortuorũ & ossa cõburebant, vel dicuntur ab ore, qa inore patent ossa, in alijs enĩ locis ossa sunt tecta carne & cute. ¶ MEdulla humidum pingue dicit quod est in ossibus & quod madefacit & confortat ossa.

¶ Coste a custodia dicunt̃, qa p costas iteriora custodiũt̃

¶ Latus dr̃, quia nobis in eo iacentibus latet, in dextro latere leuior est motus, in sinistro fortior, vnde & sinistro latere pharetrã ensem, gladiũ & cętera portamus, vt dextra pars & dextrũ latus liberius sit ad agendum. ¶ Dorsum est a ceruice vsq; ad renes. dicitur aũt dorsum a duricie, quia hęc pars durior est ad ferendũ & paciendum.

¶ Terga dicunt̃ cũ supini iacemus ĩ terra, quod solus homo potest, cętera enĩ animalia in latere tantũ aut in ventre iacent. Mundinus ostendit ꝙ dormire in dorso est principiũ magnarum egritudinũ vt apoplexiæ paralisis & suffocationis.

¶ Spina dorsi sunt iuncture dorsi, eo ꝙ in spina dorsi ossa sunt acuta, humidũ quod est in eis vocat̃ nucha. Habet aũt spina dorsi in multis animalibus locũ cordis. Lesio spine dorsi est periculosa, eo ꝙ in eis est nucha q̃ est de substantia cerebri, cerebrũ aũt pati non potest.

¶ Renes dicuntur quasi riui, quia ab his humiditas fluit & oritur superfluũ q̃rte digestionis & vsq; ad mẽbra gignitiua defluit.

¶ Lumbi a libidine nuncupant̃, in viris enĩ libido est in lumbis.

¶ Vmbilicus est medius locus coporis, & dicitur a umbo est enĩ vmbo medius locus clipei. Infans aũt nutrit̃ ex vmbilico & alligatur matrici matris in vmbilico, vocat̃ aũt ligatura cotolidones.

¶ Clunes, dnr̃ qa sũt iuxta culũ, uel dicunt̃ clunes a cluo id est defendo, qa ille partes sunt defense carne multa. ¶ Nates a nitor niteris dicuntur, qa in natibus innitimur dũ sedemus. In natibus natura multũ carnis auxit, ne ossa ex sessione longa dolerent.

¶ Genitalia a gignendo dicuntur, quia ad generationem agunt.

¶ Pudenda, a pudore dicuntur & uerecundia, unde & indumenta cooperiuntur, uel dicuntur pudenda a pube.

¶ Testiculi a testibus dicunt̃, qa sexũ testãtur ĩ masculis.
¶ Posteriora dicta sunt, qa retro sunt & a uultu auersa.
¶ Culus dr̃ q̃si colus, a colo as are, qa per culum supflua & feces colantur & emittnut̃. dr̃ & culus anus ab anno hoc est circulari tate, sicut enĩ annus habet se p̃ modũ circuli, sic & an9 circularis est.
¶ Phiteri scd̃m Mundinũ circularitas est culi & extremitas, in qua cir-cularitate generatur morbus qui dicitur ficus, & inflatura quędam hu-morem melancolicum in se colligens.
¶ Femora dicta sunt quia in ea parte sexus muliebris a viro discrepat, dicuntur ergo femora a femina.
¶ Coxe dnr̃ cõiũcte axes, sicut. n. ĩ axi rota mouet̃, sic & ĩ coxis feõra.
¶ Genua a genis dicuntur, cũ enĩ puer in utero materno nascitur genua & gene prope sunt, tenet enĩ puer caput inter genua. sunt etiam genua in vtero vicina oculis, unde & contingit q̄ cũ homo ad ge nua se ꝓsternit statĩ lacrimat̃ uoluit enĩ eos natura vterũ maternũ reno uari in q̊ quasi in carcere tenebatur anteq̃ nascebat̃. sunt aũt genua ptes corporis quibus misericondiã quęrimus & indulgentiam. vnde coram maioribus & dominis genua inclinamus.
¶ Crura dicũtur, qa in ipsis curuamus & gressũ facimus.
¶ Tybiæ dicuntur quasi tube, sunt enĩ longe quasi tube, quid signat longitudo tybiarũ, & quid breuitas, quid caro multa in ty bijs, quid pauca dicetur inferius.
¶ Talus dicitur a tolo. Est enim tolus eminens rotundi-tas. vnde altitudo templi rotundi tolos dicitur.
¶ Pedes ex græca deriuatione nomẽ habet, hos enĩ græci podos nominant, & pedes alternis motibus in terra incedũt, p̄ponitur aũt dexter sinistro pede in aialiũ trãsitu, qa pes dext̃ abilior ẽ ad motũ.
¶ Plante a planicie dicuntur, ut homo in eis stare posset, & sustẽtari, & sũt in pedib9 & plãtis mlt̃a ossa, vt eo forti9 hõ in stãdo & ambulãdo firmior ẽet, caro. n. mollis trãsitũ hõis firmare nõ posset.
¶ Calx pars est plante, quia ea terrã calcat̃.
¶ Solum inferior pars plante, qa ea parte uestigia terræ imprimimus, & dr̃ solũ q̃si solidũ, qa totã corpis molẽ sustinet & por-tat. sic & t̃ra solũ dr̃, qa oĩa elemẽta sustinet, & eorũ fũdamentũ existit.
¶ Pedica partes mobiles in pede, numero q̄nario in quoli bet pede create, quẽadmodũ digiti ĩ manu. fecit aũt natura ut inqt Mũ di9. pedicas ĩ pedib9 ꝓpt̃ repellere nocumẽta pedũ, vñ pes ledi posset.

¶ Viscera non solum intestina dicuntur, sed uiscus dicitur omne quod sub corio est, proprie tamen intestina uiscera dicūtur, quasi uiscora, quia ibi uita & anima continetur.

¶ Cor græca appellatione dictū est cardian, uel dr̄ cor a cura, in eo enī est omnis cura & sollicitudo. Inde cordiaca passio dr̄.

¶ Præcordia sunt loca cordi uicina, & dicuntur præcordia quia ibi est principiū cordis & cogitationis.

¶ Venæ dicunt̄, quia per eas sanguis uenit & fluit p totū corpus, habent venæ ortum ab epate, in quo generatur sauguis.

¶ Sanguis a suauitate dicitur, qa suauis est, eius enī natura est caliditas & humiditas, q̄ facit in sanguine maxime humano dulcedinem, & dicitur sanguis ut est in corpore, cruor autē cum effunditur & emittitur a currendo dictus ¶ Pulmo ex græco originem habet & dicitur quasi flabellū, pulmo enī attrahens aerem recreat cor hominis animalis calidū, refrigerat tanq̄ flabellum.

¶ Iecur dicitur quasi iapir hoc est iacens ignis, quia enim epar vel iecur est principiū digestionis, & calor naturalis in eo dicit̄ esse vnde & in epate calefacto nimis vrina fit nigra & adusta ad modum liquoris nigri. ¶ Splen dicitur a supplemēto. Splen enī in sinistra parte homīs existit, vn̄ supplet vacuitatē in corpe & adiacet stomacho quē adiuuat in digerendo, estq; splen receptaculū melancoliç, vn̄ & phisici dicūt, splen ridere facit. Cū enī splē est magn⁹ melācolia a toto corpe in eū colligit̄, cū ergo melancolia segregat̄ ab alijs mēbris hō let⁹ fit.

¶ Fel a folliculla, uel bursa nomē habet, eo q̄ fel in se colligit coleram, vel humorem colericum qui bilis uocatur.

¶ Stomach⁹ græce, latine os ualet, eo q̄ hostiū uētris est.

¶ Intestina dicuntur, quia corporis interiori parte prohibentur ne exitum habent, quç ideo lōgis nexibus in circulorū modum ordinata sunt, vt susceptas escas paulatim digerant.

¶ Venter dicitur quia per totū tēpus vitç alimenta transmittat.

¶ Matrix dicitur quasi mater, Est enī matrix locus in quo puer concipitur, membraq; corporis vocantur.

¶ Vesica, dicitur quasi uas aquæ, quia sicut uas aquæ repletur, ita de renibus vrina collecta vesicam replet.

¶ Vrina dr̄ quia vrit, ex cuius iudicio salus & malū hoīs ostendit̄.

¶ Menstrum est sanguis superfluus mulierū, cuius fluxus fit scd'm motū lunç per menses. Sola aūt mulier inter alia animalia habet fluxū menstrui, huius sanguis cōtactu fruges nō generant̄, acescunt

musta, moriuntur herbę. arbores amittunt fructus. rubigo ferrū corrū/pit. si aliquis canis ex eo gustauerit fit rabidus. Cōcludit Constantinus de membris humani corporis. In corpe itaq; hominis aliqua sunt mē/bra necessitatis causa facta tan tum, vt vesica. cor. epar. stomachus. Aliquā necessitatis causa & pulchritudinis facta, vt sensus in facie homīs, & eorū organa. manus. pedes. quorum mēbra & vtilitas magna & species decentissima. Quędā aūt solum causa decoris facta, vt in viris mamillę, & in vtroq; sexu vmbilicus. Quędam membra facta sunt causa discretionis, vt in viris mēbra gignitiua. barba prolixa. pectus amplū. In mulieribus gene leues. angustum pectus. Hę sunt partiū humani corporis nomina, quorum cognitio & interpraetatio elemēta & principia artis phisionomię a priscis philosophis ostenditur.

Differentia Secunda. Diuisionē corporis humani generaliter comprahēdens, & quomodo in huius artis iudicio, ex uniuersalibus in particularia erit procedendum.

Constantinus Medicus in scientiā phisionomiae pręcipuus, corpus humanum in tres partes distinguit scilicet. Supremā. Mediam & Infimam vniscuiusq; etiā partis significationē ostendit, & quid contenta in qualibet parte designant, sufficiente sermone describit. Partem hanc Supremam nominat, quę est a uertice capitis usq; ad collum, continet aūt hęc pars caput humanum, oculos. pupillā. frontem. nares. genas. aures capillos. tempora. faciē. palpebras. cilia. supercilia. intercilia. barbam. nasum. os. labia. linguam. dentes. gingiuas. palatū. uocis formationem & loquelam. quorū omniū interpretatio in differentia prima latissime est descripta. Mediam autē partem corporis humani a collo incipit & vsq; ad inguina extendit. Contentaq; huius partis in eorū significatiōe resolute ostēdit. Continet aūt hęc pars secūda. Collum. brachia. man⁹ & digitos. vngues. pectus. mamillas. & mām as. ventrē. spinam dorsi. dorsum. costas. lateraq; corporis, & cętera de qbus in differētia primā dictū est sufficienter, horū etiā omniū interptatio, iuxta Mundini, Constantini cęterorūq; philosophorū sententias est descripta. Infimam aūt partē corporis humani hanc nominat, quę est ab inguibus vsq; ad cōplementū pedum. Quid etiam contenta huius partis in bono & malo hominūq; proprietatibus designant, idē Constantinus pulchre describit. Sunt autē huius partis contenta. genua. tybię. crura siue tali. pedes. eorumq; plante. & pedice & alia de qbus in fine differentię prime est determinatū, quorum etiam interptatio in eadē differentia prima iuxta priscorū sapientū descriptionē est deducta. Anteq̄ igitur regulę hui⁹ artis speciales dicentur, vna consideratio generalis quā Rasis Almansor parte secunda, sui libri completi ponit, diligentissime est aduertenda.

Inquit enim oportet eum qui in hac arte iudicare uoluerit, non tantum vnam rem attendere, & vnius rei considerationem habere, sed ad plura animũ aduertere. Quemadmodũ enĩ in Astrologicis, vt Ptolomeo secundo q̃dripartiti capitulo primo placuit, non tantũ vna est maneries & vnus iudicandi modus in accidentibus futuris, sic & in hac scientia. Si etiã aliquãdo significationũ accidit cõtrarietas, testimoniorũ significatione meciaris forciorem, & ad virtutẽ fortiorem vincentem declina. Oportet enim in omni huius artis iudicio ex pluralitate testimoniorũ prenosticationẽ facere, siue in bono vel malo illa significatio fuerit. In primis vniuersalia oportet predicere, deinde ad particularia & singularia animũ applicare. hęc ille. Et ad hoc astipulat̃ Aristotelis autoritas in libello quẽ de phisionomia scripsit, Inqt enĩ. Omnino aũt vni signorum credere fatuũ est, quando autẽ plura conueniunt accipiet vtiq̧ magis verum iudicium.

Differentia Tertia. Phisionomiã

Capitis partiũq̧ eius distincte resoluteq̧ cõpræhendens.

Inquit Constantinus, Caput magnum dicitur dupliciẽ. Primo qa magnum multitudine materie ex q̃ eius substantia facta est & creata, in q̃ tamen non est fortitudo & amplitudo virtutis formatiue, quod scilicet factum est cũ imbecillitate & indispositiõe partiũ eius in quo esset mollicies ossium & gracilitas eorũ. Secundo caput potest dici magnũ multitudine materię & etiã fortitudine virtutis formatiue, quod scilicet decenter factum est & complete ad formam sphereę tendens, parum tamẽ pręssum, ossa habens dura, & collum in q̃ baiulatur carnosum.

¶ Consideratio prima. Caput magnũ multitudine tantũ materię & molis, & non amplitudine & fortitudine virtutis formatiue malam complexionẽ cerebri, & multorũ accidentium malorũ, & infirmitatũ malarum est indiciũ, vt apoplexię. epileusię. vertiginis. tale enĩ caput sic magnum inquit Constantinus. infrigidatur multũ & lapsum est ad latus frigiditatis, superfluitates eius consumi non possunt, generanturq̧ inde infirmitates graues homĩq̧ pniciose, vt litargia. obliuio. & virtutũ animalium & cognitiuarũ corruptio. hęc ille. Adducit Constantinus simile. Carpentarij cum enĩ ligna nimis dura sunt, formã domus perfecte non suscipiunt, nec bene aptari & lenigari possunt, q̃mõ & incisores lapidũ cũ lapides nimis duri existunt formã p̃intentã conuenienter non inducunt. Sic & virtus formatiua, si materiã multam inuenit, eam regulare non potest.

¶ Consideratio Scda. Caput magnũ multitudie materiæ & ãplitudine virtutis formatiue, est signũ bonę cõplexiõis cerebri. cũ .n. materia est sufficiẽs, & virt⁹ formatiua fortis opat̃ ad hoc qđ a natura est instituta, Natura aũt semp̱ operat̃ hoc qđ melius est & bonum.

¶ Consideratio Tertia. Caput magnũ multitudine mate rię tñ & nõ amplitudine virtutis, far atiue hoĩem sigĩficat stolidũ in vir tutib⁹ cognitiuis deficientẽ, pauce discretiõis & mali intellect⁹, hoĩem q alios deturpat & cõfundit, signat hoĩem inuerecũdũ qui nõ discernit inter honestũ & inhonestũ, & secundũ Aristotelem assimulatᷣ asino.

¶ Consideratio Quarta, Caput magnũ cũ amplitudine & fortitudine virtutis formatiue, signat hominẽ, in agẽdis reb⁹ prudẽ tẽ, in imaginãdo fortem hoĩem superbũ & clari animi, signat hoĩem q ꝓpriã seqᷣ sententiã. est ꝓprie voluntatis & animi, plus de se q̃ de alĳs cõfidens, sua facta extollit alios deturpat/seq; omibus effert, & scdm Arist. assimulatᷣ leoni/tale caput scribit Philemon habuisse Platonẽ.

¶ Consideratio Quinta. Caput paruũ est signum facilis casus cerebri in omne genus male cõplexionis. Caput enĩ paruũ facilitᷣ potest discrasiari calido, caput enĩ paruũ parũ habet de cerebro/in cere bro aũt paruo non potest fieri bona euentatio/nec humorũ calidorum aduenientiũ expulsio/vñ & tales ex facili causa dolores acutos incur⸗ runt capitis. caput etiã paruũ facile labitᷣ ad latus frigiditatis eo ꝙ in tali paruus est calor & frigido adueniente facile suffocatur. caput etiã paruũ facile inficitur humido supfluo, eo ꝙ in tali vapores aduenĩetes hũidi colligunᷣ & in unũ congregantᷣ. caput etiã paruũ ad siccitatẽ ex⸗ cedentẽ facile inclinatur, eo ꝙ p eius cerebrũ sanguinis trãsitus hume⸗ ctãtis ꝓhibetur. Cõcludit Constantinus. Caput paruũ esse signũ mul tarũ egritudinũ & infirmitatũ, & rectũ iudiciũ in eis fieri nõ potest.

¶ Consideratio Sexta. Homo parui capitis signat gene⸗ raliter hominẽ stolidũ non bone discretionis/nec rectũ iudicium habẽs in rerũ cognitione, signat hominẽ debilẽ de facile in egritudines caden tẽ, ut ad pthisim corpisq; consumptionẽ tendentẽ. Est hõ inuidus alĳs detrahens, factaq; aliorũ irridens & cõtemnens, eius conuersatio fugi⸗ enda est. iuxta enĩ Arist. talis hõ catti similitudinẽ habet, huius conside rationis significatiõem pulchre Auicenna 3. canone sic deducit. Caput paruũ signũ est cõfusionis virtutũ interiorũ, & ꝙ organa sensuũ interi⸗ orũ pfectam distinctionẽ non habet, vñ sequitur ꝙ rectũ rerũ iudicium fieri nõ potest, virtutes etiã animales quibus cognitio rerũ perficitur in paruo capite transitũ & progressum liberũ non habet, paruũ caput se⸗ quitur debile & gracile collum & pectus paruũ, & spina dorsi debiles, costeq; laterũ non fortes, omnis enĩ horũ creatio ex capite oritur & cre⸗ scit. hæc Auicenna. Refert tamẽ Conciliator ꝙ Parisius inuentus sit hõ paruus, ad modũ cubiti prudens tamẽ, in multis rebus edoctus. Sed di cit Conciliator ꝙ tale caput ad corpus eius proporcionatũ fuit. In ma gno ergo homine paruum caput stoliditatem designat.

¶ Consideratio Septima. Caput nimis oblongum, & q̃si

columnare, hominē male voluntatis & ꝓprij animi ostentat. alijs hominibus inuidentē, in iudicio rerū ignarum. semifatuū. & inuidū. caput tñ aliq̃liter oblongum cū facie in parte oblonga. hominē astutū prudentē & sagacē designat fortitudineq̧ & virtutē sensuū interiorꝝ demōstrat hominē perfecti iudicij & in rerū scientia expertū ostendit. Talem figurationē capitis aspicit habuisse Albertus magnus Colonieñ. cuius corpus adhuc Colonia integrū videtur. Talē etiā dispositionē capitis Paulus Apostolꝰ pingit habuisse, q vir magnę sapiētię cōuersatiōis & prudētię legis fuisse dr̄. De eiꝰ sapiētia in epistolis Seneca scribit. de Pauli prudentia actus testantur in multis locis apostolorū. Sępius enī Paulus prudentia sua mortem & captiuitates euasit.

¶ Consideratio Vltima. Cæteris paribus deteriꝰ est paruū caput q̃ magnum, vt enī dictū est in ꝑuo capite sensuū interiorū & corꝝ organorū distinctio nō est ꝑfecta ꝓpter cerebri angustiā, mala aūt & incompleta organorꝝ sensuū interiorū distinctio bonę ratiocinatiōis discretiōis & cognitiōis est īpedimentū. Cū enī iudiciū sensuū interiorꝝ ledit. intellectus Iudiciū (q sensus īteriores p̄supponit) ꝑfectū nō erit.

Differentia Quarta. De Colore humani corporis, & maxime Faciei, quid significare habet in moribus hominum & complexione.

¶ Consideratio Prima, Inquit Rasis Almansor tractatu 2. capitulo primo. Color albus & fuscus, color ex albedine & glauco cōmixtus cōplexionē frigidā testatur hominis, habentq̧ hoīes huius coloris digestiuam debilē & virtutē stomachi non fortē, unde & eorum sanitas, ut inquit Conciliator ex facili alteratur causa.

¶ Consideratio Secunda. Color Ruffus aut rubeus & ad subrubeū tendens inq̄t Rasis cōplexionis signat caliditatē. Arist. in phisionomia sua dicit Rubei aūt in corpore bonā natiuitatē habent, qñ in corpore leui hic accidit color. Philomon inq̄t Color rubeus ingenium signat & astutiā & discursus agilitatē. Sunt & tales bone sensationis & discretionis, astutia tñ quadam vigent & solertia, Color aūt rubeus vt Constantinus scribit plus albo attinet q̃ nigro, vnde & homines in facie ruffi & pilis, album corpus habent.

¶ Consideratio Tertia. Cuius facies citrino colore inficit epatis & splenis habet defectū. Est aūt color citrinus similis colori illorū q incōualescēcia sunt post infirmitatem, uel in his a quibus multū sāguinis effluxit. Inquit Constantinus hoīes citrinū a natura habentes colorem hydropisim timeant & ictericiam. In moribus aūt significat hominē cuius conuersatio pauce est vtilitatis, plus damni q̃ lucri significatq̧ homines in quibus pauca est fides.

¶ Consideratio Quarta. Color clarus & subtilis humorꝫ significat claritatē ęqualē & subtilē, ingeniū, animi fidem, & pręstantiā. Sunt homines tales à natura modesti, cōuersationis recte eorum pietas in multos extendit, & facile alijs cōpaciuntur. Color aūt turbulentus faciei & corpis, humorē grossum significat. vñ dicit Constātinus ꝙ tales sunt inuerecundi, immites, aliorum derisores & impacientes.

¶ Consideratio Quinta. Color uelut flamma ignis, & in facie & crinibꝰ hoīem inqt Philaretus signat instabilem. Est homo lętꝰ & maniacus, astutus, ioculator. Estqꝫ homo cuius facta homines ad risum mouent & iocū. In moribus inuerecundus. Est hō cuius cōuersatio in primis hoībus grata est & complacens. in fine tamen despecta.

¶ Consideratio Sexta. Color in facie hominis luteus, hominē significat inuidū melancolicū. signat hoīem conuersationis singularē, q hoīm conuersationes fugit, & solꝰ esse desiderat. vultu decliato incedit, cū seipso disputationes habet, & reꝝ agendarum seriem digitis computat. fortitudinem tñ fantasię & imaginationis habet. Hunc colorē Hali Habenragel in libro suo cōpleto. ꝑte pria. capitulo de significationibus planetarū Saturno attribuit. Hominē enī lutei coloris de natura Saturni ostendit, cuius conditiones & reroprietates sunt auaritia. ꝑtinacia. inuidia. Saturus etiā habet homines qui ꝓpriā sententiā insequunt, voluntatē. hominē q alios inhonestat & confundit. hęc ille.

¶ Consideratio Vltima. Inquit Arist. in phisionomia sua quibus albꝰ color est & purus misericordes sunt & bñuoli aīmi. hoc. n. sequit q̄litatē humorū designat ad quā etiā pietas & benignitas. Hoīes aūt q ad colorem nigrū declinant plus rigidi sunt, eo ꝙ hūores habent acutiores. Inqt etiā Constātinus ꝙ hoīes flegmatici mollioris sunt animi q̄ colerici, plusqꝫ mitescunt albi cōplexionis hoīnes q̄ nigre, colera enī eos ad iram mouet & vindictam & vltionē in alijs agendam.

Differentia Quinta: De significatione Pilorum & crinium, quid in moribus hominum & complexionis qualitate ostendunt.

Consideratio Prima. Velox ortus capillorū & spissitudo nigredo & crispitudo, atqꝫ crinīū asperitas caliditatē signat complexionis. vnde inqt Constantinus. Nigredo & crispitudo criniū bonitatem signat ingenij, hoc enī est testimoniū caloris, q calor bñ tempat frigiditatē cerebri, frigiditate cerebri bñ ꝓporcionata, bonitas et aptitudo sequit̄ ingenij. Subiungit Colerici ergo, qa calidi sunt, crines habent nigros & crispos, & boni sunt intellectus, sapiētis discretionis, fortis imaginationis, in sciētia numeri discursiui, & in studijs mathematicis sapientes. hæc ille.

¶ Consideratio Secunda. Albedo crinium & Planicies flegmaticā signat complexionē, & flegmatici ut in plurimū alborum sunt capillorum, signatq; hominē corde timidū ꝓpter frigiditatē complexionis excedentē, sicut enī calor inqt Arist. est causa audatię, sic frigiditas causa timoris. signat etiā albedo capillorū hominē benignū, hominibus conuersantem, societatibus hominum gaudentem

¶ Consideratio Tertia. Inquit Arist. Pili molles timidū signant, duri fortitudinē. hoc enī signū sumptū est ex animalibus, timidissimis igit̄ ceruus. lepus. & ouis pilum mollissimū. Habēt fortitudinē aūt leo & aper & pilum durissimū naturaliter. Apparet & hoc in auibus, quę enī duram habent pennā fortiores sunt, ut cignus & anser, q̄ vero molliores timidiores ut columba. Subiungit Arist. qui apud septentrionnem habitant fortes sunt & durorū pilorum & minus sapiētes. qui vero ad meridiē timidi & pilū mollem habēt, & boni intellectus.

¶ Consideratio Quarta. Crines nigri plani cōplexionem colere aduste testant̄, & maxime si in facie color luteus aut plūbeus fuerit. suntq; homines non multū fortunati laboriosi, & ꝑtinaces. a ꝓposito vix recedentes. signant hominem qui solitudinē diligit & singularitatē & cōuersationes hoīm fugientē. plus gaudet in loco obscuro q̄ lucido, & qdqt fecerit occultū fore desiderat. aliꝭs sua facta nō cōfidit nec ea q̄ agit in publico facit, In omnibus enī occultationes quęrit.

¶ Consideratio Quinta. Inquit Constantinus Capillorū durities admodū pilorū æqui in erectum tendentes, quemadodū spine dorsi in ericio hominē cordatū, audacē, & fortē testant̄. signat etiā hęc spirituū & complexionis humorū acumē. Generale enī est ut inqt Arist. ꝙ humorū temperamentū mollicies seqt̄ criniū, humorū aūt acumen semꝑ criniū grossicies, vt & superius deductū in animalibus brutis.

¶ Consideratio Sexta. Crinium paucitas ī capite cerebri signat siccitatē. Criniū autē multitudo cerebri signat temperamentū & bonā complexionē. unde & ꝓpter hoc dixit Constantiuus ꝙ homines q in conualescentia sunt, post infirmitātē capillorū habēt casum ꝓpter exiccationē cerebri factā in infirmitate. Adducit simile de foliꝭs arborū in autūno. Cū enī in autūno ꝓpter frigus circūstans humiditas & vnctuosum qđ est in ramis pellit̄ ad radicē, folia ab arborib⁹ decidunt sic & cōsumpto humido in cerebro crines defluunt. vn̄ & ꝓpter hoc id est siccitatē cerebri caluicies generat̄ in hominibus. Quid aūt signat caluicies capitis an bonum vel malū in hominū moribus dicet̄ inferius.

¶ Consideratio Septima. Capillorū in quantitate & colore ęqualitas, iuxta Mundinū hominē signat qeti animi, pacē diligentē, signat hominē cōuersationis bone, nemini nociuū, diligentē bonum, & mores habentem humanos, non est callidus, non detractor, sed cuilibet

hũaniter cõuiuens, est homo bone fidei, ęquitatẽ & iusticiã diligẽs.

¶ Consideratio Vltima. Cui in iuuẽtute aduenit canicies cerebri habet defectum, magnãq; in cerebro suo patit discrasiã, timeat talis lapum & infirmitates graues, q̃ ex cerebri debilitate eueniũt. dicit Constan. q tales a natura signati existunt, suntq; loquaces inconstantes animi & vani cordis, potest tñ etiã ex causa accidentali in iuuẽtute hoĩ aduenire canicies ut ꝑpter timorẽ magnũ, ex cura multa, & ex lasciuia vitę. Concludit Mundinus q capillorũ crescẽtia est supfluũ ex digestione tercia ꝓcedẽs, q̃ fit in venis magnis vñ & ꝑpter hoc hoĩ crescũt crines q̃ diu nutrit & viuit, humorũq; dispositio in hoĩe ex criniũ colore vt dictũ est agnoscit in albo nigro rubeo & medio colore. hęc ille.

Differẽtia Sexta: de significatiõe

Oculorum. quid oculorum in homine uaria dispositio, & qui oculi in uidendo fortes sunt, & q debiles existunt.

¶ Consideratio Prima. Inqt Rasis Almansor, Ex oculorũ dispositione, colore. q̃titate. eminentia. & ꝓfunditate eorũ. in capite maxime hoĩs dispositio in moribus suis agnoscitur, de bono & malo. vnde & huiꝰ artis magistri distincte de oculorũ significatiõibus scripserunt, & pro maiori parte totã hominis vitam dispositioni oculorũ attribuerunt. Cuius enĩ oculi magni sunt piger est, incurabilis, rerũ suarũ ordinem non habens, omnia fortunę cõmittit. Cuius oculi magni sunt & tremuli homo piger est & somnolentus. inuerecundus. mulierũ amator. est homo cui fides est pauca. in eius sermone instabilitas. cor non habet rectum. quod ore loquitur / corde non intendit.

¶ Ctesideratio Secunda. Cuius oculi multũ foris eminẽt, inuerecũdus est. loquax. & stolidus. omnia prudẽtẽr agere credit. Cuius oculi in profundo positi sunt boni & acuti est uisus, rerũ consideratione forte habet, & discretionis, memorię magnæ & bonæ. astutus est. discretus & callidus. Cuius oculi parui inqt Constantinus & tremuli, inuerecundus est. vani cordis, aliorũ seductor, & malorum causa & origo.

¶ Consideratio Tertia. Cuius oculi cito mouentur ut in lampade, astutus est callidus, res suas prudẽter agit, & suam curat vtilitatẽ, homo tamẽ uani cordis & mali. Est homo cuius conuersatio hominibus non ꝓdest, plus enĩ maligni est cordis & animi q̃ recti. Est homo duplex, loquit vnũ ore & aliud in corde habet. Cuius oculi multa magnitudine apparẽt timidus est bene uidet sed nõ a remotis. cuiꝰ oculi assimulantur oculis caprę. sani sunt & boni uisus, raro infirmantur & debilitantur, homo tamẽ talis stolidus. inuerecundus est & callidus / est homo aliis detrahens & vitam aliorũ reprehendens.

¶ Consideratio Quarta, Facies & oculi quasi ridētis lætū hominē presignat, cui fides est & animi pietas. Est homo socialis aliorū conuersationes diligens, studet placere hominibus / & eis gratitudinem impendere, viuetq; talis longa vita, paucasq; in corpore suo habebit aduersitates & infirmitates. Cuius oculi rubent in modū scintillarū homo iracundus est. obstinatus. mali cordis. cogitat nocere homnibus. bellicosus est. litigiosus. in rebus suis secretus. q̄ agit fallaciter agit. Est hō q alijs malū cogitat, & ledit, ei⁹ cōuersatio nō est laudata & utilis.

¶ Consideratio Quinta. In cuius oculis multæ apparent maculę circa pupillā / est howo astutus callidus, nō recte cōuersatiōis. Est hō q fidē non tenet. multa loqtur, sed rebus pauca cōplet. est homo dnplex, aliud in corde q̄ in v̄bo habens. fugiēda est eius cōuersatio. studet eni alios deturpare & malū ꝓ bono exhibere. hęc Constātinus.

¶ Consideratio Sexta. Inqt Arist. Oculi si parui fuerint, & foris eminentes. vt oculi cancri stolidū hoiem. grossorū morū. inuerecūdi animi ostendūt, est hō cupidus, alioꝝ inuidet felicitati, & ipe miser. Cuius oculi multas habēt maculas rubeas homo iracūdus est, callidus. deceptor, aliena cupiens & rapiēs, aliorū est seductor & deceptor. est astutus & duplicis cordis, vnū loqtur ore aliud in corde meditat̄.

¶ Consideratio Septima. Inquit Constantinus. Generale hoc est in iudicio oculorū, q̄ oculi parui, astutiā inuidiā & hoies maligni cordis ostendūt, sed prudentē, in rebus discretū. sed oculi magni hominē nō malū sed simplicē, non discretū, nec prudentē, sed loquacē inuerecundū & vani cordis & stolidus piger mali memorię. hęc ille.

¶ Consideratio Octaua. Cuius oculi sunt ualde grossi similitudinem habentes cū oculis uituli aut bouis, est homo mali intellectus stolidus, pauca discernens, quicqd ei dicitur uerū credit. Est homo male memorię, homo simplex & stolidus, huunaniter loq cum homīe ignorat, brutalit̄ omnia agit, nec est urbanitas in eo. cuius oculi sunt mediocres in quantitate ad nigredinē tendentes hominē signāt legalē boni intellectus benigne & humanę conuersationis, est homo legalis cum hominibus componens. pacem diligens & concordiam.

¶ Consideratio Decima. Cuius Oculi uagi sunt & intuitu ad diuersa loca moti, hominē vani cordis signāt, instabilē de rebus suis & honestate parū curantem, de futuris non cogitat, & in rebus agendis prudentiā non habet. Est inqt Constantinus ꝓprij animi, suā sequit̄ ptinaciā. aliorū est deturpator & male loquitur de hom nibus. est infidelis in corde q̄ eni loquit̄ mentitur, eius conuersatio est mala & fugiēda.

¶ Consideratio Vndecima. Oculi parui & ad rotundum inclinati hominē liberalem ostēdunt, simplicē tū & verecundū, cito his quę dicunt̄ credentem, vnde sepius fallitur. In ingenio est difficilis & in

intelligendo grauis, cū cōmouetur ad iram vindictā appetit & eā diu tenet. Inquit Constātinus. cuius oculi ad obliquitatē tendunt homo est prudēs, sed plus callidus. iracūdus. inuidus. tenacis manus. plura cupit accipere q̄ dare, in vbis est inconstās plura mentit̄ q̄ vera dicit, maligni est animi & dolosi eius cōuersatio inter hoīes est ingrata & fugiēda.

¶ Consideratio Duodecia & ultima. Cuius oculi aspectu integro non vident, nec vultū hoīs aspiciūt. inqt Constantinus hō non est integri animi. plus malus q̄ bonus. Est homo duplex ore pulchre loquēs & malū in corde cogitans, est aliorū deturpator, se extollit & alios confundit. est homo inuerecundus, nec rectus in fide quā promittit, eius conuersatio fugiēda est. Concludit Galenus oculus in sursum continue aspiciēs aut in rem obiectā assidue vidēs dominiū melancoliȩ designat & sensuū interiorum confusionē. Caueat talis in peius labatur & veniat, est etiā talis homo singularis tristis, conuensationem hominū fugiēs & admētis alienationem valde dispositus. Hæc Galenus.

Differētia Septima. aliarum partium hominis indicia compræhendens, ut Faciei, Frontis labiorum, & aliorum membrorum.

¶ Consideratio Prima. Cuius facies multum carnosa est & alba homo est piger, somnolentus / ociosus, de rebus agēdis parum cogitans, discretionis impedite & malȩ memoriæ. cuius facies est nimis extenuata & macilenta hoīem signat inuidū. de alijs male loquentē, est talis detractor male de oībus sentiēs, seipm laudās, eius conuersatio est mala & fugienda. est multarum cogitationum & instabilis.

¶ Consideratio Secunda. Inqt Constātinus. Facies ebrio similis hominem voracē ebriosum signat, vani cordis & stolidum parum prudentem. inuerecundum & fatuum. plura loquitur q̄ necesse est, Subiungit facies iracunda hominē iracundū & malignū signat est talis maliuoli animi & mali cordis. cuius facies verecunda verecūdū hoīem signat. vñ & dictū est in differētia prima generali, ꝙ facies a faciendo a philosophis est nuncupata.

¶ Consideratio Tertia. Cuius facies uehementer rotūda est. stolidus est. cui⁹ facies difformis est malorū est morū. cordis maligni suspicious, hoīm deturpator & detractor. Cuius facies nimis oblonga fatu⁹ est & īuerecūd⁹ & cordis mali. Facies tñ in pte oblōga prudētiā & astutiā signat, ut dctm̄ est in dr̄ia ꝛcia circa phisionomiā capitis.

¶ Consideratio Quarta. Cuius facies a natura est multū pallida hoīem insanū signat, & de facili in egritudines inclinatū. signat malam digestiuam & epatis infirmitates, est talis inuidus. tenax, auarus

in rebus fidem non tenet, est superbus & vani cordis. Cuius autē facies in colore viuida, hominē boni animi ostendit, fidelē bone discretiōis & sapientē, Est hō q versatur inter hoīes, quod ore dicit opere complet.

¶ Consideratio Quinta. Facies hominis quæ cito sudat, signat hominē calide naturę. multa comedentē & uorantē. est homo duri ingenij. vani cordis. impudicus. non bone discretionis. Cui⁹ facies est excellenter pinguis. Inqt Constan. & lata hoīem signat simplicē, pauce prudentię in rerꝫ cognitione non ꝓfundū. est hō grossi ingenij, & intellectus. est obliuiosus. vani cordis. est detractor. aliorū derisor. plus malus quam bonus.

¶ Consideratio Sexta. Cuius facies est quasi plana & sine tumore, est homo prudens. discretus. est signū prudentie & amicitię. est legalis animi & rectæ conuersatiōis, diligit homines & diligitur ab eis. Concludit Cōstan. Cuius facies est tumida. est bibulus. hō ebriosus. multa comedens. pauci intellectus & discretionis. inuerecūdus. stolidus multa de se confidit. alios confūdit & seipsum extollit. eius cōuersatio est odiosa & fugienda. est homo qui multa mentitur & loquitur. multa promittit paucam facit.

¶ Consideratio Septima. Inquit Aristot. in Phisionomia sua. Qui faciem carnosam habēt facile concupiscibiles sunt, & ad vitæ impudiciā inclinati & referuntur ad boues. Qui faciē macilentā habent sollliciti sūt & timidi, & referunt̄ ad ceruos & asinos. Qui faciem valde paruā habēt pusillanimes sunt, & referunt̄ ad asinos. Quibus facies magna tardi sunt, referunt̄ ad asinos & boues. Cōcludit Arist. ꝙ neqꝫ paruam neqꝫ magnam oportet esse, medius aūt habitus hoc est dispositio conueniens existit.

¶ Consideretio Octaua. cuius Frons ē plana rugas nō habens homo est litigiosus. rixosus. & alios in rixas ducens. est homo maligni cordis & animi. Inquit Constantinus. Cuius frons magna est, piger est, & parui intellectus & discretionis. est homo ꝓprij animi & pertinax in rebus. Cuius frons parua multum, stolidus est & duri ingenij. Cuius frons multum rugosa inuerecundus est. indisciplinatus. malus. detractor aliororū. irrisor. & mala de hominibus loquens. est homo duplicis animi, aliud in ore, aliud in corde habet.

¶ Consideratio Nona, Frons in rotundū disposita hominem legalem & largum designat. Est homo discretiouis bonę, & facilis intellectus. Est homo qui fauorem hominū habet. Est hilaris animi, in omēs leti est animi, & tristitias non admittit. Inquit Cōstantinus. Frons multum carnosa signat ineptitudinem ingenij. & paucam discretionem signat hominem superbi animi, & vani cordis. est homo talis, in multis se extollens, & de alijs male sentiens.

¶ Consideratio Decima. Qui frontem paruam habent

indisciplinabiles sunt, & referunt ad sues. Qui ualde magnā referuntur ad boues & tardi snut. Qui rotundā excellenter & carnosam pigri sunt & referunt ad asinos. Qui nimis longā inuidi sunt, & referuntur ad canes. Qui quasi quadratam audaces sunt, & referūtur ad leones. Qui tristem frontem habent melancolici sunt. Qui frontem habēt extensam & latam adulatores, & aliorum irrisores sunt. Hęc Aristoteles.

¶ Consideratio Vndecima. Cuius labia magna sunt stolidus est. inuerecūdus aliorū irrisor. homo pauce sapientię & discretionis multa loqt, & īmoderate, & turpia. Cui⁹ labia inqt Constantinus non bene colorata sūt debilitatē habet īinterioribus, & debilitatē & defectū in epate, huius rei apparentia & probatio est in his q in infirmitatibus laborant, sanguis enī q est in exterioribus corpis partibus, ad interiora colligitur. Subiungit idem. Coloris in labijs pulchritudo sanitatem & bonam dispositionem signat stomachi. Hæc ille.

¶ Consideratio Vltima. Inquit Arist. quibuscunq; labia subtilia sunt & tenuitatē magnā habentia, sunt hoīes multarū cogitationū & boni ingenij, & ad magnanimitatē tendētes. Quibus aūt labrū supius cū gingiuis multū extra eminēt, hoīes sunt contumelias faciētes displicentias & alios cofundentes. Inqt Constan. homines quibus fissure fiunt in labijs. humores acutos in eorū habent stomacho, siccitatēq; & ad infirmitates calidas tales sūt dispositi. Cōcludit Constan. æqualitates in dispositione labiorum prudentiā animi, & bonum intellectū presignat & morum conuenientiam.

Differentia Octaua: De Inditio aliarum partiū corporis humani, ut narium, uocis, nasus, iuxta Aristotelis. Constantini, & aliorū philosophorum sententias & traditiones.

Consideratio Prima. Inqt Constātinus. cuius Nares subtiles. est homo diligēs litteraturę, boni ingenij & discretionis, sed est astutus callidus. alios hoīes circūueniens. est homo q humanitē loquitur cū homine, sed aliud cogitans. est detractor & aliorum irrisor. Subiungit cui⁹ Nares grosse sūt est homo stolidus pauce sapientiæ & discretiōis. est & inuerecundus. signat etiā hominē q paruos habet testiculos.

¶ Consideratio Secūda. Cuius Nariū extremitas longa est, homo est festinus in rebus agendis. in consilio plus sequitē impetū q ratione, vnde & de factis suis sępius penitet. Inqt Rasis. cuius nares late sunt inuerecundus est & impudicus. Cuius foramina nariū valde lata & apta sunt hō est iracundus, alios ledens & uindictā quęrens. est homo q alijs nocere cupit, & iusticiā nō diligens, omnia pro voluntate sua fieri desiderat. eius conuersatio parum vtilis & fructuosa.

ℭ Consideratio Tertia. Cuius hominis Nares curte sunt breues & grosse hominē rixosum signant, vani cordis, & elati animi, signāt hominē pauce discretionis & ingenij, plura loquit̄ talis q̄ facit. multa ꝓmittit pauca implet. Concludit Constan. qui nares habet stri-ctas inclinat̄ ad infirmitates pectoris. Supfluitas enī q̄ fluere debet ꝑ na-res ꝑ strictitudinē nariū impeditur & fluit uersus pectus. vnde & hij sæ-pius opitulationes nariū incurrūt & capitis dolores patiunt̄. hęc ille.

ℭ Consideratio Quarta. Inquit Arist. in phisionomia sua Cuius vox grauis & distensa homo fortis est naturæ, ꝑosi cordis au-dax & in corpe robustus. cuius aūt vox acuta & remissa timidus est & debilis naturę. Subiūgit. Indignatus aūt & iratus extēdere cōsueuit vo-cē & acute loquit̄. Qui aūt remissus, remittit vocem & benigne loqtur. Subiungit Arist. aīalia fortia q̄dam grauis vocis sunt, timida aūt acu-te. Leo. n. taurus. & canis latrabilis. & galli. qui boni animi sunt, grauit̄ vociferāt. ceruus aūt & lepus aīalia timida sunt, & acute sunt vocis.

ℭ Consideratio Quinta. Inqt Rasis Almāsor. cuius loq̄la est velox & festina, homo est male suspicionis. cito irascit̄. & malorum est moꝝ. est hō clari animi, omnia ꝓ voluntate sua desiderat, sępius tm̄ suo frustratur ꝓposito. est homo q irridet alios & seipm̄ extollit.

ℭ Consideratio Sexta. Inqt Constan. Cuius uox incipit a graui & ascēdit in acutū, signat hominē iratū, audacē, impetuosum & ꝓprij aīmi. Subiūgit. vox grossa caliditatē signat cōplexiōis, gracilis frigiditatē. cuius signū est ꝙ viri voces grossiores habent fœmis, eo ꝙ in eis plus vincit caliditas, & in mulieribus dominatur frigiditas. Con-cludit. Loquendi velocitas calidam signat complexionem. Et similiter velocitas aperiendi & claudendi oculos.

ℭ Consideratio Septima. Nasus magnus impudiciciam signat & hominē inuerecundū detractorē. & alios hoīes deturpantē, est homo in loquendo indiscretus, de rebus male cogitat, & male opatur. Nasi aūt acuitas. longū collum. vox acuta. Inqt Constan. cōplexionis signat siccitatē. vnde ut postea dicetur, homines longū collū habentes inclinati sunt ad pthisim, & infirmitates cōsumptionis corporis.

ℭ Consideretio Octaua. Acutus nasus hominē ingenio-sum signat boni ingenij & intellectus. est callid⁹ & astutus. est detractor & aliorū reprehensor, In verbis suis bene loquit̄, & in corde aliud cogi-tat. est homo inuidus. non est homo in toto fidelis, fingit se in pręsentia socialem & humanū. in absentia detrahit & mala loquitur de homine. & secundum Aristotelem assimulatur cani.

ℭ Consideratio Nona. Nasus simus & ad simitatē decli-nans hominē inuerecundū designat & impudicū, nō est homo fidelis.

d

eius conuersatio non est grata & vtilis. studet alios confundere & seipm extollere. nec rectā ad hominē gerit voluntatem. Nasus vero aquilus iuxta Constātini descriptionem signū est fortitudinis fortunę & animositatis. est homo veridicus. iustus & pudicus. signat bonitatē discretiōis & intellectus. signat largitatem & dominium in alios. est homo talis humanus & recte cum hominibus conuersationē habens. hęc ille.

¶ Consideratio Decima. cuius Nasus ad ruborem uergit complexionis est calide, homo auarus & tenax. est homo declinatus ad infirmitates graues ad morpheam & lepram. est homo duplicis animi. eius conuersatio non est fructuosa nec humana.

¶ Consideratio Vndecima. Nasus longus & aliquantulum subtilis hominem astutū signat, vani cordis & sermonis, plura loquitur q̄ oportet, vnde & sępius malū euenit. Inqt Constā. Nasus paruus ad grossum tēdens hominē signat proprij animi, plus ei q̄ alijs credit. multa loquitur supflua de homine. & est homo vani cordis.

¶ Consideratio Duodecima. Nasus in fine quasi habens punctū carnis deorsum. est homo boni ingenij & discretionis. astutus & prudēs, multa cogitat, nec faciliter agit q̄ concipit sed diu deliberat. est homo in rebus suis secretus. Subiūgit Constan. Nasus rotundus & ad rotunditatē expositus signat hominē vani cordis. signat hominē q de seipo multa dicit seipm extollit, & de se multa p̄sumit, alijs detrahit & seipsum cōmendat. plus inconstans q̄ bonus. hęc ille.

Differentia Nona. De significatione aliarum partiū corpis humani, utputa, oris, auriū, anhelit⁹, colli, dentiū, & linguæ, iuxta sapientū traditiōes.

¶ Consideratio Prima. Magnū os inqt Constan. hominē audacē, inuerecundū signat, loqtur talis male de hominibus & multa de se p̄summit. multa vorat & cōmedit. est homo in loquēdo indiscretus. loqtur de quibus postea dolet, & ex eius loquela sępius nocumenta ei adueniūt. mores habet indisciplinatos. & aliorū est deturpator. est hō tenax. rixarum amator. grossi est ingenij & difficilis.

¶ Consideratio Secunda. Inquit Rasis Homo parui oris disciplinatus est, tñ instabilis & ꝓprij animi. est homo vani cordis alijs se offert & se sapientiorē omnibus credit. est timidus & secretus. Subiūgit. Cuius os fetet anhelitu hominē in interioribus deficientē signat & maxime in epate. vnde & digestiua virtus in tali est debilis. Timeat talis ydropisim ictericiam & infirmitates alias ex epatis indispositiōe & infirmitate euenietes. Inquit Constan. Saluia lota & cū sale mane commesta, fetori prodest oris, & eum aufert.

¶ Cõsideratio Tertia. Oris flatus & anhelitus suauis, inquit Rasis hominẽ discretũ & prudentẽ signat & maxime phm̃. vnde laudatur Ptholonueus in prohemio Almagesti ex suaui anhelitu, quod eum magnũ philosophũ designabat, est homo talis in interioribus sanus & bene dispositus. est homo hũane conuuersationis & bonę. hęc ille.

¶ Consideratio Quarta. Cuius aures sunt magnæ hominẽ signat inuerecundũ. loquacẽ. vani cordis & stolidũ. est homo pauce sapiẽtię. difficilis cogitationis & pauce discretionis. aliorũ est irrisor & male loqt̃ de hoibus. cui⁹ aũt aures valde pue sũt hoiem boni ingenij signat. est socialis & hũanus hoibus alijs. est bñuol⁹. nõ est rixosus, sed pacificus, oĩbus se humanũ exhibet & mitẽ. alijsq̃ cõplacere studet.

¶ Consideratio Quinta. Cuius aures ad longitudinẽ protenduntur iuxta Arist. asino assimulat̃. est homo vani cordis. dure cogitationis, pauce sapiẽtię & prudẽtiæ. est homo inuerecũdus & stolidus. brutaliter viuit. est audacis cordis, alijs non cedit, sed suũ propositũ defendit pertinax est & proprij anim. hęc Aristoteles.

¶ Consideratio Sexta. Collum subtile & longũ, hominẽ multa cogitantẽ signat. est homo astutus callidus & in rebus suis prudens. est inuidus, nec de alijs hominibus bene cogitãs, est tenacis manus & auarus. Inquit Constantinus talis timeat infirmitates graues, ut est pthisis. ydropisis. paralisis. & consumptionẽ corporis. In naturali enim dispositione talis est debilis, virtutẽ digestiuam habet debilem. vnde & sæpius infirmatur & capitis dolores incurrit.

¶ Consideratio Septima. Collum grossum & carnosum hominẽ fortis complexionis ostendit. Est homo talis iracundus, multa de se p̃sumit, alios contemnit, suã sequitur sententiã & voluntatem. est tamẽ in animo fidelis & rectę conuersationis cũ homibus. quod ore loquitur uerbo complet. Subiũgit Constan. qui collum valde curtũ habet callidus est & astutus, sed homo mali cordis. alios sepe seducit & sibi vtilis est, eius conuersatio non est secura.

¶ Consideratio Octaua. Dentes parui ac debiles, qui cito in stuporẽ cadũt, bonitatẽ ingenij signant. est homo inuidus astutus, res suas occultat, & omnia secrete agit. est homo satis legalis hũiter cũ hominibus sua facta agens. estq̃ timidus. Inquit Rasis homo cuius dẽtes sunt inæquales in situ & figura sic, q̃ quidam sunt rari, quidã spissi quidam lati & stricti, hominem audacẽ signant. inuidum, male de alijs hominibus sentientẽ. est aliorum irrisor & detractor. est tamẽ homo callidus & ingeniosus. Et Aristoteles eũ assimulat cani. Tenet talis homo iram, & de vindicta cogitat.

¶ Consideratio Nona. Cuius dentes inquit Constantinus sunt valde longi ex se protendentes de gingiuis signant hominẽ super-

bum inuidum & astutum. est homo audax mendax & duplicis cordis. est homo suspiciosus. alios reprehẽdit & inuidet. Subiũgit. Dentes albi in hominibus signant hominẽ rectũ & sinceri animi, & qui humaniter cũ hominibus cõuersat͂, est fidelis cordis. studet alijs cõplacere, & qcqd loquitur verbo complet opere. Cuius aũt dentes sunt ĩmundi ad glaucedinem tendentes est homo stolidus vani cordis. mali animi. est homo cupidus & auarus. alijs inuidet & sue vtilitati studet. est homo qui cito credit & instabilis est, duri ingenij & intellectus. de alijs male sẽtit. plus est malus q̃ bonus.

¶ Consideratio Decima. Inquit Constant. Dentes fortes signant hominẽ bone complexionis & bone dispositionis in cerebro. & sensibus interioribus, est homo longe vitæ & non faciliter infirmat͂, est hõ audax & bone discretionis. recte loqtur & operatur. Concludit debilitas dẽtiũ, debilitatẽ cerebri signat naturalit͂, & hõ talis de facili caput dolet & infirmat͂, est hõ cõuersationis bone, recti aĩ, & in agẽdo rectus nemini nocet, sed cuilibet ꝓdesse studet. est boni ĩgenij prudẽs & iust⁹.

¶ Consideratio Vndecima. Inqt Constan. Linguæ qualitas cõplexionẽ ostendit stomachi. cutis enĩ & pellicula linguę cũ pellicula interiori stomachi de eadem sunt substantia. Siccitas ergo nimia liugue, siccitatẽ signat stomachi, & humorũ acutorũ in stomacho collectionẽ. hũiditas aũt supflua lĩguę, hũiditatẽ in stomacho supabundãtẽ ostẽdit. tempamentũ aũt linguę tpamentũ stoãchi ostẽdit. hęc Cõst.

¶ Consideratio Duodecima. Lingua uelox ad loquẽdum homo est uani cordis & suspitiosus cęteros contẽnit & proprij est animi est homo q ex facili causa in iram cadit & labit͂. Cuius lingua est balbutiẽs homo est instabilis, vani cordis & seipm extollens. Concludit Constantinus. cum lingua accidentaliter balbutiens sit apoplexiã futuram minatur & paralisim, vnde & ebrij quorum lingua superflua humiditate inficitur, rectas voces & distinctas formare non possunt. hęc ille.

Differẽtia Decima: de Significatione aliarum partiũ corporis humani, uidelicet Barbæ & Crinium, Menti, Risus, & Manuum, quid uaria membrorũ dispositio in moribus præsignare hñt hominũ.

¶ Consideratio Prima, Inquit Rasis Almansor, Barbæ & crinium spissitudo conditiones viriles ostendunt. Signant hominem boni animi perfectę naturę & bonę cõpositionis. Homo bene barbatus est bonę discretiõis & intellectus. Barba copiosa est signum constãtię & animositatis. Subiungit vir bene barbatus in rebus suis est constans, & constanter agit. Est bonorum morum, integri animi & recti.

¶ Consideratio Secunda. Mulier barbata fugienda est, propriȩ enī uoluntatis est & animi. audax & superba. quicqd in animo concipit perficere intendit, est fallax & iracunda, omnia pro uoluntate sua vt fiant intendit, cum suum propositum non habet plorat & maledicit, est impudica & calide complexiois. Tacere non potest, omnia secreta manifestat. eius conuersatio est rigida & inhumana.

¶ Consideratio Tertia. Inqt Rasis Almansor, Eunuchus malorū est morū cupidus. stultus. p̄sumptuosus. Eunuchus aūt apparet q̄ sine testiculis nascit̄, uel paruos admodū habet, est talis in sermone & loquendo indiscretus, quod opere non potest lingua exprimit, & de rebus turpibus, loquitur, est inuerecundus & in moribus indisciplinatus est homo cui fides non est, quod ore promittit corde contrariū cogitat. student hij cȩteros decipere astuti sunt & callidi maligni aīmi. inuidi & instabiles. Concludit. Cui aūt barba nunq̄ apparet hij omnibus deteriores sunt & plus maligni, horum conuersatio est fugiēda. Sunt enim de numero horū quos natura signauit.

¶ Consideratio Quarta. Mentū hominis carnosum & latum, signat hominē fortem constantis animi. signat hominem qui cum hominibus humaniter conuersatur & viuit. In rerum tamē cognitione & intellectu mediocris. Cum aūt mentum acutū est & bene carnosum, hominem boni ingenij signat. integri animi, & iudicij recti. est tamē hō prodigus plura dans inutiliter q̄ oportet. est appetens uanam gloriam in animo elatus. vult apud alios apparere liberalis & munificus, & in rebus suis excellens.

¶ Consideratio Quinta. In cuius Mento apparet diuisio aut quasi fouea signū est. hominis boni ingenij astutus, & prudens est, secrettus in rebus agendis, multarū est cogitationū. est homo proprij animi, qđ proponit exequit̄, est homo boni cōsilij, diu deliberat anteq̄ aliquid faciat. Iniurias alteri non facit, nec pati potest, Iram tenet & vindictam querit. pauca loquitur, sed multa cogitat nec alicui quid agere velit manifestat. hęc Constantinus.

Consideratio Sexta. Mentum acutum sine crinibus, & cū paucis carnibus hominē inuidū signat, mala cogitantem & dolosa, est aliorum irrisor, seipsum omnibus prestantiorem credit. est discordiarū seminator. est vani cordis & male fidei.

Consideratio Septima. Inqt Rasis Almansor. Homo raro ridens proprij est capitis & animi. est homo multa cogitās. est homo inuidus, seuer⁹, & crudelis. societates hoim fugit, eius cōuersatio non est hūana. est hō inuidus, alios contēnens, & seipm oibus prudentiorē credit, eius cōuersatio fugienda est. & assimulat̄ iuxta Arist. vrso.

¶ Consideratio Octaua. Homo qui sæpius ridet & mo/deste, est homo recti animi, & recti iudicij. conuersatur cum hominibus humaniter omnibus prodesse cupit, benignus est & mitis, de rebus suis non est multum sollicitus. Inquit Constantinus. homo qui ridet alta & clamorosa voce inuerecundus est, & stolidi animi. proprij est animi, & maligni, humaniter se sermone apud hoíes habet, sed cor eius est mali/gnum. alijs nocere studet et cogitat. est hõ duplicis cordis. & uani animi plus malus q̃ bonus, eius conuersatio est fugienda.

¶ Consideratio Nona. Homo qui cum ridet tussitat & anhelitum habet grauem homo inuerecundus est & tyrannus. quomodo alijs noceat cogitat, nec de aliquo bene sentit. Inquit Constantinus hõ ridens q dentes detegit duplicis est cordis. aliud ore loquit̃, alind corde cogitat. multa se acturũ promittit & nihil facit. est adulator & blandi/tor, sed maligni cordis. eius conuersatio est fugienda. est deceptor & ri/xarum amator. Iuxta Aristotelem assimulatur vulpi.

¶ Consideratio Decima. Inquit Constantinus, Ingenium facile & duplex ex manuũ dispositione & figuratione accipitur. Cuius enĩ manus longe & digiti longi & subtiles, hominẽ boni ingenij signãt est astutus & prudens, multa cogitat, & in rebus suis agendis multum deliberat. est homo liberalis, & alijs tribuens. est homo conuersationis humane, studet alijs benefacere & complacere. est homo fidelis animi, quod ore loquitur corde intendit.

¶ Consideratio Vndecima. Inquit Rasis Almansor. Ma/nus curte & breues & digiti grossi & curti. hominem stolidum & grossi ingenij designãt, est homo qui indiscretus est in sermone, & inuerecun/dus in factis. aliorum deturpator & seipsum laudat & extollit. Subiun git. Manus nimis graciles tyrannidẽ signant, & inuidum signant homi nem, qui iram diu tenet & vindictam appetit.

¶ Consideratio Duodecima. Inquit Constantinus. cuius Manus pilose sunt & digiti, signat hominem inuerecundũ, & impudi/cum multa loquentem, & est homo talis vani cordis, audax & mentis elate. Concludit Constantinus. Manus quę flexibiles sunt retro, signãt hominem boni ingenij. liberalem, disciplinatum, conuersationis huma ne, astutus tamen talis est, multa cogitat. In rebus suis agendis est dili/gens. Est homo bone fidei & fortunatus.

Differẽtia Undecima. De Signi ficatione aliarũ partiũ corporis humani, scilicet, unguiũ, Scapularum, Pectoris, & Brachiorum. in moribus & ui/ciis hominum.

¶ Consideratio Prima. Vnguiũ subtilitas ingeniũ signat & intellectus bonitatem. Inquit enĩ Constantinus, cuius vngues in longum tendunt tenues sunt & lucidi, hominem capacis signãt ingenij. recte de rebus iudicat, & uerã de rebus habet cognitionem. Est hoc signũ recte philosophãdi, & in scientijs proficiendi. Qui vero vngues habet grossos curtos & ad rotundum tendentes, homo est grossi ingenij male discretionis & intellectus. est homo vani cordis & stolidi. loquit̃ male de hominibus & alios confundit.

¶ Consideratio Secunda. Inquit Constantinus, Maculæ albę in vnguibus malã cordis nunciant, aliquẽq; defectum & imbecillitatem partium cordis, aut eorum quæ circa cor sunt designant. Rasis tamẽ dicit ꝙ talis dispositio in vnguibus multam cogitationem de rebus designat. & cordis anxietatem circa res agendas.

¶ Consideratio Tertia. Homo qui fissos quasi ungues habet. Inquit Constantinus rudis est, animi simplicis, & stolidi cordis. In interioribus defectũ patitur. Subiungit. Caro subtilior quę est in homine, in pulpis est digitorum. vnde & prudẽtes medici hijs pulpis statum cordis in venis pulsantibus diiudicãt, & scd̃m diuersam pulsus dispositionem variũ hominis in sanitate & infirmitate indicant statum.

¶ Consideratio Quarta. Scapularum amplitudo & quãtitas hominem fortem in corpe ostendit, assimulatur enĩ iuxta Aristo. talis leoni, in cuius & corpore scapularum est amplitudo & quantitas. est homo talis audax, cõstantis animi, sed elate mentis, & fidelis animi Talem dispositionem scapularum dicunt habuisse Platonem, qui magni corporis & amplarum scapularum vir fuisse legitur. vnde & Plato a platea & ab amplitudine scapularum est cognominatus.

¶ Consideratio Quinta. Inquit Constãtinus, Homo cuius ossa scapularum eminent, nec carnose sunt, est homo qui ocio gaudet, nec labori aptus est. multa cogitat, & inuidus est, debilis est in corpore, sed agilis est homo, uani animi, & de rebus suis pauca cogitans. omnia fortunę committit. alios contemnit & seipsum cõmendat.

¶ Consideratio Sexta. Pectus amplum & magnum hominem fortis naturę signat, & corpore robustum. est homo laboriosus & in rebus agendis diligens, est audax in animo & superbe mentis, est homo iracundus rixas diligit & contrarietates. Est homo cupidus, auarus. Constantinus. Homo aũt parui & stricti pectoris ex facili causa in infirmitates labitur. est hõ difficilis, inspiratiõis & respiratiõis. Cuius aũt pectus in medio eleuatũ aspicit̃ homo, in rebus agendis est prudẽs boni intellectus, sapiens & humanus est, homo in loquendo verus, qđ ore dicit opere complet. Est homo qui in rebus suis deliberat, & omniã secrete & occulte agit.

¶ Consideratio Septima. Cuius pectus pilosum est, inuerecundus est & lasciuus. Impudiciciam rebus & verbis ostendit. est audax & fortis cordis. in malū pronus. est homo qui alios irridet & deturpat se magnum reputat & alios despicit. est homo litigiosus qui verbis suis aliorū animos cōmouet, & in malū ducit. hæc Constan.

¶ Consideratio Octaua. cuius Pectus liberum est a pilis signat hominē capacis ingenii, modestū, & in verbis suis nullum ledentem, est conuersatiōis bonę & humanę, est homo nō fortis naturę sępius cadit in infirmitates pectoris intelligendo, vt Constan. vult. de pectore paruo & stricto, hoc enī frequenter in asinaticā cadit passionē.

¶ Consideratio Nona. Inquit Rasis. Longitudo brachiorum, hominē signant subtilis ingenij bone discretionis, est tamē homo arrogans & superbe mentis. est homo q alijs dominari intendit & mandare, omnia secundū suū animū ut procedant cogitat. & se rebus multis cōmiscent. Subiungit brachia nimis curta & breuia hominē signant stolidū, proprij animi & voluntatis. est homo qui malas res cogitat & in finem deducere intendit. Est aliorum irrisor, se extollit & alios cōfundit, eius conuersatio plus nocet q̄ prodest.

¶ Consideratio Decima. Inquit Constātinus, Longitudo brachiorum vsq; ad genua, quod raro contingit, hominē elate mentis signat, fortis cordis & aīmi. est audax & multis rebus se exponit, ex quibus pericula & damna occurrūt. Est homo liberalis, tamen impetu suo multa agit & facit, nec de rebus agendis bene deliberat, aliorū non sequitur consilia, sed sua voluntate omnia agenda proponit. Subiungit brachia valde curta & breuia respectu ꝓportione corporis, hominem signant ingratum, signant hominē qui inpetū sequitur voluntatis suę. est homo supbi animi, audax & inuidus, eius conuersatio fugiēda est.

¶ Consideratio Vndecima. Brachia, ampla, carne & ossibus inqt Constan. hoīem signant audacē, fortē, & opa fortitudinis pręsumentem. est homo pręsumptuosus se alijs preferens, & de alijs nō bene sentiens, plus sibi q̄ alijs credit. est hō qui aliis obloquit, nec prudenter de rebus suis deliberat. est homo discretionis pauce, nec de futuris multum cogitat, sensualitatem sequitur non rationem.

¶ Consideratio Duodecima & ultima. Cuius brachia pilosa sunt hoīem impudicum rebus & uerbis siguāt, turpia loquitur & agit, est homo suspicionis male, boni tamē ingenij & cogitatiōis plus malus q̄ bonus, eius conuersatio est fugienda. Concludit Constantinus Cuius brachia macra sunt valde & tenua hominē signant multarū cogitationū. in rebus suis secretū inuidū, astutum & callidū. in corporis fortunę est debilis. Ingenij capacis sed dolosi. pulchre ore loquitur, sed duplicis est cordis. alios contēnit & seipsum extollit. In seipso superbit factis tamē se humanū cunctis ostendit.

Differētia Duodecima: huius artis, In qua aliarum partium corporis humani ostenditur indiciū, uidelicet Dorsi, Ventris, Costarum, Femorum, Coxarum, Crurium.

¶ Consideratio Prima, Dorsum magnum & pingue Inquit Rasis & amplum, hominem signat fallacē, pigrum, & animo audacem. est homo nō recte & perfecte discretionis tum altu & animi voluntate omnia agit, nec de rebus agendis deliberat. Cuius autē dorsum in acutū tendit hominem signat inuidū, pauce discretionis, rixosum. pauce discretionis & intellectus, plus nocet eius cōonuersatio q̄ prodest. inuerecundus est in verbis & rebus, mala loquitur & operatur.

¶ Consideratio Secūda. cuius dorsum est subtile pauce carnis. Et cuius spina & ossa eminent. hominem signant inuidū qui multa cogitat, rixas diligit. est homo q̄ inter alios discordias facit. omnia secrete agit. est fallax vnū ore loquit̄ & aliud in corde habet. multa promittit verbis pauca complet, opere est ingeniosus astutus & alios circumuenit, eius conuersatio non est humna.

¶ Consideratio Tertia. Cuius Venter pinguis est, & amplus non perfecte discretionis est in rebus, est homo crapulosus impudicus sensualitatem sequitur non rationē, non bene deliberat, nec recti & veri est animi. Venter paruus & strictus inquit Constantinus in longum extensus, signat hominem boni ingenij & abilem. signat hominem qui in rebus suis diligentiam agit. est homo secretus. est in rebus suis stabilis. nulli est aduersus quid agendum est ex seipso intelligit & sapit. hęc ille.

¶ Consideratio Quarta. Homo pilosus in uentre inq̄t Constantinus est homo calide cōplexionis, fortis stomachi. In loquendo paratus & loquax est homo bone discretiōis. res suas prudēter agit. diu deliberat. est homo vani cordis & elate mentis, alios irridet & seipm̄ extollit de se gloriat̄ & sua facta magnipendit.

¶ Consideratio Quinta. Coste multū carnose pinguedinem habentes inq̄t Rasis hominem pigrum signant & stolidum. est homo qui de rebus agendis pauca deliberat. Superbi est animi. est homo rixosus & qui discordijs gaudet. Cuius aūt costę sunt subtiles piguedine & carne superflua non obuolote, est homo boni intellectus & prudentis animi, non multa loquitur, res suas prudenter disponit. est a natura debilis, quietem diligit, nulli nocet. nec se extollit. est contentus in suis, & recte cum alijs conuersatur.

¶ Consideratio Sexta. Cuius fœmur est spissum & pilosum signat hominem complexionis inquit Constantinus calide impudicum & inquietū. est animo prudens, de rebus recte iudicat. impetum tamē sequitur naturę, non rationis iudicium. Constantis est animi. Quod ore loquitur corde intendit, & in rebus suis agēdis multum sollicitus & attentus.

¶ Consideratio Septima. Inquit Constantinus, Cuius femur non est carnosum sed ossibus patens, est homo debilis in natura, de facile lapidem incurrit renum. In sedendo est anxius & dolens. animo est timidus, secretus in rebus suis. ad generacōnē prolis ineptus. Cuius aūt femur concludit Constantinus est facture & dispositionis elegantis mediū inter grossum & tenue, multitudine pilorum non occupatum, signat hominem boni animi. est homo castus & pudicus bene loquitur & recte operatur. in agendis est discretus & res suas ordinat prudenter.

¶ Consideratio Octaua. Coxe bene pulpose siue carnose. signāt hominem animo constantem & audacem. est homo superbus plura loquitur de hominibus q̄ oportet, se extollit & alios deprimit. Coxe autē non bene carnosē debilitatē signāt crurium & partium inferiorū, talis enī in ambulando cito fatigatur. de facili dolorem partium inferiorum incurrit.

¶ Consideratio Nona. Inquit Rasis Almāsor, Homo habens crura longa & subtilia, est homo boni ingenij, in conuersando humnaus, in rebus suis secretus, pauca loquitur, & de rebus agendis bene deliberat. non est pręceps in agendis, aliorꝫ audit consilia. Cuius crura sunt pilosa multū. est homo naturę calide astutus & callidus. in animo mutabilis iracundus, lites diligit. & est impudicus lasciuiam uitę sequitur. Cuius autē crura libera sunt a pilis & procenitatem aliquam tendentia, est homo boni animi, diligit castitatem, est bone conuersationis.

¶ Consideratio Decima. Crura habentia amplas suras hominem in pedibus fortem significant, ambulatorē fortem, & qui in via non de facili fatigatur. est homo constantis animi, audax & fortis, res impauide agit, & constanter. Cuius autē surę sunt parue inquit Constantinus, debilitatē signat pedum, facilē eorum fatigam ostendit. vnde & tales ad podagram cęteraq; pedum vitia sunt inclinati. Concludit paruitas surarum ingenij duriciam designant & animi imbecillitatem.

¶ Consideratio Vndecima. Pedes magni in figura longi, ossibus & carne obuoluti hominem lasciuum signant & impu-

dicum & verbo & opere. est homo duri ingenij & pauci intellectus est homo veri animi & mali cordis, est stolidus & aliorum irrisor. Pedes aūt subtiles non nimis longi ad tenuitatem dispositi bonum signant ingenij, hominem ciuilem & humanæ conuersationis nulli aduersum, nec contrariū. quod ore loquitur corde intendit, eius amicicia est honesta & vtilis.

¶ Consideratio Duodecima, Plante hominis late & modice, sensibilitatis hominē signant, vani cordis, stolidū & pauci ingenij. est homo indiscretus & impudicus multa loquitur & mentit de rebus agendis pauca discernit, & bestialiter viuit. Homo aūt habens plantas subtiles quę facile sentiunt hominē bone discretionis & cognitionis ostendit. Signāt hominem in animo prudentem fidelem & rectum. quod ore loquitur corde intendit, est in agendo pudicus, neminem ledit. cum omnibus recte & humaniter viuit. est socialis, & de iniurijs hominum illatis dolet. pacem diligit & quietem. Hæ Constantinus.

Differentia Ultima. Comprehendens eorum indicia, de quibus in præcedentibus mentio non est facta. Iuxta Rasis, Constantini, & aliorum Philosophorum determinationem.

¶ Consideratio Prima. De significationibus ingenii & Philosophi, Inquit Rasis Almansor statura Philosophi erecta non modo alta & procera, nec nimis parua & decliuis. Facies aliqualiter oblonga. oculi subtiles. barba sufficiens, capilli inter multos & paucos medium habēt. sunt misti crispi & glauci. Manus eius plane, digitos habens subtiles & longos, & bene flexibiles ante & retro, magis tamen retro. Frons magna, vox suauis, nasus subtilis aspectus eius similis ridenti. Non est iracundus. est pudici animi, aspectus eius constans. Non in animo pertinax. Concludit Constantinus. maxime ad Mathematicę studium & quadruuium complexio inclinatur colerica. Et est homo fusce cōplexionis & nigre. Vultum & faciē habens oblongam, nigrorū capillorū & crisporū.

¶ Consideratio Secunda. De significationibus boni intellectus naturæ bonæ & discretiōis claræ & rectæ.

Inquit Almansor. Signa bonæ naturæ sunt carnes leues & subtiles & molles & pauce. Corpus enī crassum & pingue, grossam signat naturam. intellectum paruum, non discernentē rerum naturas. Inquit Constantinus, homo boni intellectus est q̄ facie est macer, non rotundam habens faciē, sed oblongam, cuius facies media est inter

crassum & macrum. Cuius transitus non nimis velox, nec tardus. velox enī transitus & ambulatio hominē vane signant mentis, hominem qui non deliberat, & qui omnia impetu agit. Tardus etiam transitus hominem signat pigrū. signat hominem qui de rebus nō multum cogitat, nec rem ad plenum discernens. Hęc ille.

¶ Consideratio Tertia. De significationibus inuerecūdiæ, & q̄ sunt signa hominis disciplinati & uerecūdi.

Inuerecundus naturaliter est inquit Constantinus, cuius oculi sunt multum foris eminentis & magni. Cuius os est loquax & magnū. oculi inconstantes. Qui in ambulando oculos vagos habet. Cuius facies rotūda multum. In cuius facie multum apparet de sanguine. Homo breuium manuum, & digitorum curtorum. Cuius mandibulæ magnę, venter magnus & extensus, brachia magna & curta, & breuia. & labia grossa. Subiungit generaliter aūt verecundi hominis signa sunt faciei, pulchritudo oris decētia, labia subtilia, manus subtiles & digiti, transitus mediocris, verba suauia, in loquendo vrbanitas. Specialiter tamen verecundia hominis in multis considerationibus dictum est superius.

¶ Consideratio Quarta. De significatione generali Fortitudinis, Audatiæ, Iracūdiæ, & cōstantis animi.

Inqt Rasis. Audax est & fortis cuius capilli fortes sunt erecti & aspe ri, hoc enī signat humorum calidorum multitudinem, caliditatem aūt corporis fortitudo generaliter sequitur, quemadmodū frigiditatem debilitas. vnde & videm⁹ viros qui calidi sunt fortiores esse naturę & cōplexionis q̄ mulieres. Subiungit. Corpus forte est, cuius ossa fortia, extrema costæ, iuncturæq; magnæ & fortes, pectus magnum, venter magnus, collum grossum & forte, thorax latus frons sine rugis, iūcturarum & digitorum fortitudo, nares paruę. In pectore pilosus talis est iracundus & natura conseruans.

¶ Consideratio Quinta. De Significatione Timoris, Pusillanimitatis, & Timidi cordis.

Inquit Rasis. Timidus est cuius pili plani sunt. manus subtiles. & pedes. Cuius corpus macrum, intuitus hominis timidi, assimulatē homini quia a natura est tristis. Constantinus. Homo timidus complexionis est ut in plurimū nigre, signat enī hoc dominium melancolię. Melancolia est humor timoris. vnde & hij qui materia melancolia abundant a natura timent, solitaria diligunt, conuersationes hominū fugiunt soliq; esse affectant, & nullo imminenti periculo, animo prosternuntur. Animal magni cordis timidū est exēplificat Aristoteles de asino. ceruo. lepore. & agno. Animal pui cordis audax est & fortis animi, exemplificat de leone & apro.

¶ Consideratio Sexta. De Complexione grossa quã ineptitudo sequitur morum & connuersationis inhu- manitas.

Inquit Rasis Qui multum albus est, uel excellenter niger grosse est complexionis. Cuius digiti curti & breues, facies rotunda in ma- xillis carnis multitudo. in collo & pedibus carnositas multa, gros sa vox, brachia crassa, & pedes magni, vẽter magnus, facies nimis ampla & lata, nasus magnus excellenter, eius longitudo inqt Con stantinus hominem inuerecunduin ut dictum est ostendit.

¶ Consideratio Septima. Sanguis superfluitas in hu- mano corpore.

Inquit Constãtinus noscitur ex faciei rubedine insolita, oculorum inflatioe & venarum. vesicule in ore apparent, & labijs. est plus so- lito in pectore calor. vrina apparet rubea & spissa. grauatur capue & dolet. in dormiendo sentitur grauitas in eo latere in quo quis ia cet. Signa autẽ corrupti sanguinis inqt idem Constantinus est pru- ritus continuus. oriuntur vlcera siue sanie materiam sanguineam in se habentia postulę in corpore apparẽt sanguineę. vnde suadent me dici sanguinem esse corrigandum & purgendum medicinis appa- ratis fumus terræ materiã sanguinis mundat. competit sanguinis minutio maxime in vere & autumno. hęc Constantinus.

¶ Consideratio Octaua.. Colera cum abundat in cor pore humano amaritudo fit in ore, ebulit amaritudo a stomacho in os, lingua exiccatur & fit amara, siccitas insolita in ore apparet. continuus dolor sentitur in capite. egestio est difficilis sicca, exicca- tur homo in corpore & facie. sentitur in corpore humano superca- lefaccio assidua pulsus est citus, faciei dispositio ad calorem decli- nat citrinum. nimium humiditas linguę, est continuus appetitus in bibendo, nec eius saciatur sitis, ea inquit Constantinus, exhibenda sunt quę coleram purgant, rectificant & mitiorem efficiant. Cum colera augetur superflue rapitur in caput, sensus interiores turbat, & fit homo freneticus. hæc ille.

¶ Consideratio Nona. Nimia Flegmatis augmenta- tio inquit Constantinus, sputum exauget humiditas est superflua linguę, ut homo recte verba perficere non potest, quasi palpitãdo eius lingua loquitur, & quasi paralitica apparet. Linguę naturalis dispositio variatur non apparet in colore rubea, sed quasi subalba bibendo minimus appetitus, vrina est alba & indigesta, oculi & ca- put grauatur semper dormire appetit, & requiem. fit corpus tan- dem & pi[illegible] [illegible]arda & mollis est grosse capacitatis, pilĩ ci[illegible]

¶ Consideratio Decima. Signa abundantis Melancoliç inquit Constantinus. In facie color fuscus, sanguis niger, ingenium grossum & difficile. Homo melancolicus est timidus solitudinem diligit, non est conuersationis humanç & bonç cum hominibus. est homo inuidus, parcus, tenax, & cupidus. Est homo suspiciosus, male de aliis hominibus loqtur & cogitat varia, facies eius est liuida & ad palliditatem tendens. Homo melancolicus mirabilia imaginatur, cum seipso loquitur cum ambulat, ex imaginatione manus in parte posteriori in dorso iungit, & sic cum seipso loqtur ambulando, habet cor malignum, & aliis nocere intendit.

¶ Consideratio Vndecima. Inquit Constantinus. Aliq homines inueniuntur, qui in ambabus manibus ad operandū ęque fortes inueniuntur. hii boni sunt cordis & fortes animi, tamen maligni. Sunt homines superbi, elati aīmi, aliorum irrisores, aliorꝫ decurpatores, & seipsos extollunt. Sunt homines suspiciosi, mala de aliis loquuntur & cogitant, sermo eorum est fallax, impudici sunt animi, nec cor eorum est rectum, eorum conuersatio plus nocet q̄ prodest. Sunt homines iracundi & appetunt vindictā. hæc ille.

¶ Consideratio Duodecima & ultima generalis artis Phisionomiæ conclusiua.

Inquit Constantinus in complemento huius operis. Hęc est generalis huius artis conclusio & iudicii corporis humani vera scientia, omnis homo in aliqua dispositione genitus vltra naturę cursum cōmunem a natura signatus est in bonum uel malum, magis tamē in malum. Natura enī quæ dei est ministra & voluntatis semper pferens & bonum intendit, aliquādo aūt impedita pręter cōmunē cursum operatur & agit, & effectum monstrosum producit. In quo aliquod futurum monstrat & pręsignant. Concludit Constantinus Homo sine naso genitus strumosus caudatus, aut quacūq; alia dispositione contra cōmunem cursum naturæ ꝓductus plus in malū q̄ in bonum suū deflectit animū. Ratio tn̄ concludit Constantinus in oppositum potest, & id quod a natura malū est in melius potest commutare. Hęc itaq; est artis phisionomię scientia & partiū corpis hūani in bono & malo aliisq; ꝓprietatibus iudicādi scientia ex magistralis Phisionomia Constantini, Rasis Almāsoris. ...liorūq; phōrum sentētiis ... fidelit collecta sine fine. AMEM.

20

Impressum Cracouiæ per Hieronymum Vietorem
suis expensis. Anno Domini Millesimo quin
gentesimo. decimo octauo. Mense ue
ro Iulii. die septimo.

